UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 11 15 07 14 005 1

DR
584
A36

Aḥmed Ḥilmī, Şehbenderzāde
Muḥālefetin iflāsī

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

MUHALEFETIN IFLASI
ŞEHBENDERZADE AHMET HILMI

مخالفتك افلاسى

محرری

شهبندرزاده فلبه‌لی

احمد حلمی

حكمت

مطبعهٔ اسلامیه‌سی

قسطنطينيه

١٣٣١

فیئاتی — ١ — غروشدر

Ahmed Hilmi, Şehbenderzâde, d.19
Muhâlefetin iflâsı

مخالفتك افلاسی

محرری

شهبندرزاده

فلبه لی

احمد حلمی

اعتماد كتبخانه سی
سید فاخر
درسعادت باب عالی جاده سی

حكمت

مطبعهٔ اسلامیه سی

قسطنطنیه

١٣٣١

اخطار ورجا

شو اثرجكده خلاف حقيقت كلهٔ واحده يوقدر. وقوعاتى عينـ
حكايه ايدن بر تاريخچه‌در . اثرى يازاركن ملتى ايقـاظدن وزواللى
وطنه ناچيز برخدمت ايفاسندن باشقا برشى دوشونمدك. ائتلاف فرقه‌سى
اركانى آراسنده قانونشكنانه احوال وارباب احتراص ظهور ايدرسـ
منى وممكن اولامازسه افكار عموميه‌يى ايقاظى وعد وتعهد ايتمشدى
بو وظيفه‌يى ايفا ايدن چيقماديغى ايچون بز شـو اثرجكى يازمق
لزومنى حس ايتدك .

مخالفت اركاننـدن اولوب اثرده اسمى كچن ونوعما استشهاداولونار
ذواتدن رجامز شـودركه : كنديلرينـك ايچنده بولوندقلرينى ذكر
ايتديكمز وقوعاتده شـايد يالان وياخود تحريفات كوريرلرسـه لطفـ
بزى وافكار عموميه‌يى ايقاظ ايتسينلر .

اثردن دولايى دوغريدن دوغرى‌يه كنديلرينى علاقه‌دار كورنلره‌د
حق كلام ويريورز. لكن حقيقتى انكاره قالقيشان اولورسه او وقت
بزده احتياطى تركه وايضاحات متممه اعطاسنه مجبوريت كورورز .

محرر

DR
584
A36

LIBRARY
JUN 17 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

1083463

مخالفتك افلاسی

مقدمه

شیمدی‌یه قدر ، اجرای حکومت ایدن رجال وفرقه حقنده پك چوق شیلر یازیلدی . حقلی حقسز ، لایحصی تنقیدات درمیان ایدیلدی . بز شو اثرجكده بو تنقیداتی تنقیده ، حقلی معطوفاتی حقسزلردن تفریقه اوغراشمایه‌جغز . شو اثرجکی تحریردن مقصدمز بر وظیفهٔ وجدانیه ایفاسی در .

بزده ارباب حکومته حوالهٔ سهام تنقید ایدنلردن وحتی سیاستك طاقتسوز جریانلرینه قاپیلارق اك ایلری کیدنلردن بری ایدك . من غیر حد بزده ارکان مخالفتدن بری عد ایدلمش ایدك .

لکن مخالفتدن مقصدمز نه ایدی ؟ ومخالفت نه شکلی آلدی وناصل بر غایه‌یه کیتدی ؟ ایشته بوراسنی بوکون انظار عامه‌یه قویمغی بر وظیفهٔ وجدانیه بیلیورز .

ارباب حکومت ، وظیفه‌سنی یاپامیور ، دیدك وباغیردق . مقصدمز اونلری دها ای چالیشمغه ویاخود دها ای چالیشا بیله‌جکلره ترك موقع ایتمکه مجبور ایله‌مك ایدی .

هرکس کبی بزده نظریات ایچنده یوزمکده ومملکتك حقیقت احوال ووضعیتنی حقیله بیله‌مه‌مکده وبوسببله بر سوزی امید بسله‌مکده ایدك . مملکتده قحط رجال اولدیغنی بیلیوردق ، لکن مخالفلر ایچنده

دها ایی ادارهٔ مملکته مقتدر اوله‌جق اسکی ویکی رجالك وجودینه قائل ایدك .

شوراسنی‌ده امید ایدیورایدك‌كه : ارکان مخالفت، رقیبلرینه عطف ایتدیکی اشکال فکریه‌یه دوشمز واحتراصات شخصیه اوغورنده مملکتك منافع حیاتیه‌سنی فدا ایله‌مز .

وقوعات وتجربه ، بوتون بو امیدلرك خیالدن عبارت اولدیغی اثبات ایتدی .

سیاست اویونلری پك تهلکه‌لی اویونلردر . سیاستده یاکاش حرکتلردن بر ملت ایچون حاصل اوله‌جق فجیعه‌لر پك مدهش اولویور . تاریخ مشروطیتمزی ، صفحات اضمحلال وفلاکتمزی یازاجق اولان منقدلر ، مخالفتی عظیم مسئولیتلرله اتهام ایلیه‌جکلردر.

فی‌الواقع مخالفت، اویله شکللر آلدی‌که اك صوکی حیات‌سیاسیه‌سی هنوز انکشاف ایتمه‌مش واجتماعیتی مبادی حالنده اولان کتلهٔ ملیه یکدیکرینه دشمن جان اطلاقنه سزا ایکی قسمه آیریلدی .

حکومت طرفدارلغی مخالفلر نظرنده بر جنایت وردئت کبی تلقی ایدیلدی . ارکان حکومت ، کتلهٔ مخالفهٔ ملیه‌یه آصیلمغه لایق بر اشقیا چته‌سی شکلنده کوستریلدی. انقلابی تماماً هضم ایده‌مه‌مش اولان عامهٔ ملت ، بو تلقینات نتیجه‌سنده اك قطعی بر انقسامه اوغرادی. افراد ردیفه‌نك برقسم مهمی مخالفین زمره‌سنه داخل بولونمش وبر قسمی مخالفت قلوبلری اعضای فعاله‌سندن معدود اولدیغندن اردونك قلبکاهی‌ده افساد ایدلمش اولدی .

قوای متفرقهٔ مخالفتك « ائتلاف وحریت » فرقه‌سی حالنده

بر اشمه سیله مخالفته تمامیله مشروطی بر شکل ویریله جکی امید اولونیوردی. بو امید تمامیله بوشه چیقدی. مع التأسف ارکان مخالفتك احتراصات شخصیه وطمع شدید ایله معلول اولدیغی « فرقهٔ مخالفت موقع اقتداره کچمه مشکن بیله » میدان ثبوته چیقدی.

مقصدمز فرقهٔ اتحادیه یی تبرئه ایتمك ویاخودده بو فرقه نك مسلم اولان خطیئاتنی ستر ایله مك دکلدر. لکن بر فرقه نك خطیئاتی دیکر رفرقه نك دها بیوك خطیئاتنی معذور طوتدیرامایه جغی کبی مسئولیتنی دخی اوزرندن آلاماز.

فرقهٔ مخالفه « سیاست ومشروعیت » دائره سنده دوردجه مهم بر وظیفه ایفا ایدیوردی. لکن رقیبلرینی « بهمه حال وناصل اولورسه اولسون دوشورمك » مقصدینی تعقیب ایتمکه باشلادیغی زمان رقیبلرینه ده « بهمه حال دوشمه مك » مقصدینی بر حق اوله رق ویرمش اولدی.

شوراسی ده شایان دقتدرکه فرقهٔ مخالفه نك صوکی ید انحصارینه آلارق اونی فرقه لقدن چیقاروب بر « انتقام قومیته سی » شکلنه صوقانلر، فرقهٔ حاکمه یه « حق حیات » ویرمیورلردی. اونلره کوره اشرف سیاست، اتحاد وترقی وارکاننی قطعیاً لغو ومحوایتمکدن عبارت ایدی. بویله بر اجتهاده قارشی عجبا اتحادجیلر: حقکز وار، بز جانی وخائنز، ایشته کندی ألمزله ایپلرمزی بویمزه طاقدق، بیوریکز، بزی آصیکز » می دییه جکلردی؟

افراط افراطی دعوت ایدر. ارکان مخالفت، غلبه امیدیله سرمست اولدقلری وهله « نام مستعارله » موقع اقتداری کأن أله کچیردکلری زمان فرقهٔ حاکمه یی قطعیاً محو ولغوه عزم ایتدکلرینی کیزله مدیلر. حتی بر قاچ کره ده بوکا تشبث ایتدیلر.

صادق بكك « حريت وائتلاف قلوبلرينك تعطيل فعاليتنى » امر بيانامه‌سنى مختار پاشا قابينه‌سى حسن ذريعه بيله‌رك اتحاد قلوبلرينى قاپادى .

اتحاد وترقى فرقه‌سنك باب عالى‌يه هجومندن برقاچ كون اول ، بوتون ولايته امرلر ويريله‌رك قلوبلر قاپانمش وتحريات ياپيلمش وطوتيلان اوراقك ارسالى امر اولونمش ايدى .

باب عالى هجومندن بر كون اول ، مجلس وكلاده استانبولده‌كى اتحاد قلوبلرينك‌ده سدى واركاننك توقيفى مذاكره ايدلمش ورروايته نظراً شيخ الاسلامك « ولايتدن اوراق ووثايقك ورودينه انتظار ايديله‌سنى » تكليف ايتمه‌سى اوزرينه موقع اجرايه قونولمامش ايدى.

صدراعظم كامل پاشا ، بر قاچ دفعه وقوع بولان بياناتنده « جمعيتك اولديكنى » سويله‌مش ايدى . بو قبيل افكار ، استحضارات وتشبثاته قارشى اتحاد فرقه‌سنك سكون ورضاسى « آنجق عجز وامكانسزلق » حالنده ممكن ايدى .

شوراسنى‌ده ارباب وجدانك و حقيقةً بى طرف اولان وطنپرورانك نظر امعانه قويارز كه : اتحاد وترقى منسوبينى قهر وتنكيل‌ده سرعت كوستره‌مديكى وائتلافجيلرى نظارتلر وبويوك مأموريتلرله تلطيف ايتمديكى » ايچون ائتلاف قوميته‌سى كامل پاشا قابينه‌سنى‌ده‌ويرمكه ويرينه ناظم پاشانك تحت رياستنده كوملجنه‌لى ، بصرى وخواجه صبرى‌دن متشكل بر قابينه كتيرمكه عزم ايتمش وكامل پاشا قابينه‌سنك اسقاطى ايچون جمعه ايرتسى كونى تنسيب ايتمش ايدى. يعنى اتحادجيلر ، پنجشنبه كونى باب عالى‌يه هجوم ايتمه‌مش اولسه‌يديلر ، جمعه ايرتسى كونى ائتلافجيلر هجوم ايده‌جك وقابينه‌يى ده‌ويره‌جك ايدى .

غایت موثوق اولارق ایشیتدک‌که استانبول محافظی ممدوح پاشا
[بع]ض تدابیر تحفظیه اتخاذی ایچون ناظم پاشایه مراجعت ایتدیکی
[و]قت مشارالیه : بر قاچ کونه قدر صدراعظم اولاجغم ، بو کبی تدبیرلره
[ا]صلا حاجت قالمایه‌جقدر . » جوابنی ویرمشدر .

ایشته شو ایضاحاتدن مستبان اولورکه فرقهٔ مخالفت ، صوك
[ز]مانلرده آرتق بر فرقه شکلندن چیقمش وصافدل واقتدارسز صادق
[ب]کك کولکه‌سی آلتنده اك محترص برقاچ کیشی‌دن متشکل براختلال
[و]انتقام قومیته‌سی شکلنه کیرمش ایدی . ذاتاً کوملجنه‌لی وبصری کبی
[ب]رقاچ محترص قومیته‌جی‌نك تغلب وتحکمی نتیجه‌سنده فرقه رئیسی
[ف]ؤاد پاشا ، لطفی فکری بك وهمفکرلری ، شعبان افندی واونك
[ک]بی غرض وعوضدن خالی آدملر فرقه‌دن چکیلمشلردی . والحاصل
[م]یدان سیاست ، فکر ومنطق ، مسلك وپروغرام پهلوانلری یرینه
[م]نتریقه‌جیلر ، کیزلی قومیته‌جیلر ومحترصلرله دولمش ایدی . عجبا
[م]خالفته بو شکلی ویرنلرك احوال اخیره‌ده هیچ بر مسئولیتی
[ی]وقمیدر ؟ عجبا اتحاد وترقی‌نك پروغرامنی استحسان ایتدیکی حالده
[ب]عض ارکاننك حرکات وافکارینی استحسان ایتمه‌ینلردن تشکل ایدن
[ا]کثریت عظمای مخالفین، برایکی محترصك ناظرلغی ایچون چالیشمش
[ا]ولدقلرینی آکلادقلری وقت نه دوشونه جکلردر؟ هیچ شبهه یوق که
[ج]مله‌سی :

ایواه که بو بازیچه‌ده بزلر ینه یاندق !

دیمکده مضطر قالاجقلردر . لکن نظر تنقیدی بو چیرکین
[ص]فحه‌لردن اك چیرکینه یعنی محاربه وصفحاتنه چویریرسه‌ك ، عجبا

مختار پاشا وکامل پاشا قابینه‌لرینی مسئولیتدن قورتارمق امکانی بولورمی‌یز ؟ اصلا .

بوتون روم‌ایلی‌نك الیمزدن چیقماسی ایله نتیجه‌له‌نن مشئوم محاربه‌ده‌کی مغلوبیتمزك اسبابنی تدقیق ایدەرك کورورزکه : بو سببلرك بر طاقمی تاریخه ، دیکر طاقمی‌ده ضابطانك سیاستله اشتغالی ، اردویه عناصر غیرمسلمه‌نك قبولی ویاخود اخلافسزلغك تعممی کبی احواله عائد اولمغله برابر اصل سبب موجب ، هر ایکی قابینه‌نك وباخصوص هر ایکی قابینه‌ده‌کی معروف سیمالرك غفلت وخطاسیدر .

حکومت ، اوروپا سیاستنه آلدانمش ایدی . دول معظمه‌دن بعضیلری وبالخاصه انکلتره ، بالقانلیلرك عثمانلی مملکتنه هجوم ایتمیه‌جکلرینی تأمین ایتمش ایدیلر . عجبا کیمه ؟ هیچ شبهه‌یوق که سیاست وکیاستی سماره چیقاریلان ومع‌ما‌فیه بوتون عمرینی موفقیتسزلکلر ایچنده کچیرمش اولان کامل پاشایه .

بو تأمینات نتیجه‌سنده روم‌ایلی‌ده ، حدودلره قریب مواقعده متحشد یوز اوتوز بیك کیشی ترخیص ایدیلدی . بو ، محله‌بکجیلرندن بیله متشکل اولسه ، بر حکومتك اختیار ایتمیه‌جکی خطالردن ایدی . مع‌ما‌فیه بویله بر خطانك ارتکابندن صوکره ینه محاربه‌یه قالقیشمق ، آچیقدن آچیغه بر جنایت وطنیه صاییلابیلیردی .

حکومت ، محاربه ایده‌میه‌جك بر حالده اولدیغنی بیلیوردی . دها دوغروسی بو حقیقت ، قابینه‌ده‌کی اعضای اساسیه‌نك تمامیله معلومی ایدی . شو حالده مغلوبیتی محقق بیلیرکن نه‌یه اعلان حرب ایتدی ؟ صرف موقعنی محافظه ایتمك ایچون . اوت ، او منحوس

قوانتوقلرك عشـقی ورقیبلرینی موقع اقتـداره کتیرمه‌مك غیرتی ایله محاربه ایچون حاضر اولمـادقلرینی بیلدکاری حالده ینه اعلان حرب ایتدیلر. اکر قابینه حرب طرفداری اولماسه‌یدی ، سقوط ایده‌جکدی. ملت ، اردوسنه کووه‌نیوردی . روم ایلی‌دن یوز اوتوز بیك کیشی‌نك ترخیصی ، سرعتله تلافیسی غیر قابل بر فلاکت اولدیغنی ملت تقدیر ایده‌مزدی . دول متفقه‌نك چیقاراجغی دورت یوزاللی بیك کیشی‌یه مقاومت ایده‌جك بر قوتك حدودلره سوقی آیلره متوقف اولدیغنی ملت تقدیر ایده‌مزدی . بنـابرین محاربه ایتمه‌مك ایستـه‌ین قابینه ، افکار عمومیهٔ ملیه‌نك غلیانی قارشیسنده استعفایه مجبور اولاجقدی . بویله بر استـعفا ، هم بر وظیفهٔ ناموس ودرایت ، وهم ده قابینه‌نك عسکری ترخیصدن عبارت خطاسنه قارشی بر جزای طبیعی ایدی . لکن قابینه ، موقعنی محافظه‌یی هرشیئه ترجیح ایتدی وبنابرین اعلان حرب ایلدی . بو ، بر محاربه دکل ، بر انتحار ایدی .

حکومتك اعلان حرب ایده‌میـه‌جك بر حالده اولدیغنی اعتراف ایتمکده اولماسـنه پك چوق دلیل واردر . بالخاصه بوش بوغازلقده وبلاهته یقین بر غرابتله معروف اولان داخلیه ناظری دانش بك ، حکومتك وضعیتنی همان هر اوکنه کلنه سـویله‌مکده ایدی . بر کون احبمزدن [شمدیلك اسمنی سویله‌مکه لزوم کورمدیکمز] بر ذاتك زیارتنه کیتمشدك . اثنای مصاحبه‌ده بزه شو سوزلری سویلدی :

— ایکی ساعت اول داخلیه ناظری دانش بکك یاننده ایدم . بکا شو سوزلری عیناً سویلدی : اکر انکلتره حکومتی بولغـارلری بر هفته دها اویالایه‌مازده بوکون یارین اعلان حرب ایده‌جك اولورلر ایسه ، بلا مقاومت چتالجه واستانبوله کله‌جکلردر . »

دیمك كه هیئت وكلا ، عسكری ترخیص نتیجه‌سنده بر محاربه ایده‌میه‌جكلرینی بیلیورلردی . دانش بكك شو اعترافاتندن صوكرا اون كون كچدیكی حالده حكومت ینه محاربه‌یه حاضر دكلدی . شمندوفر قطارلرینك سوق واداره‌سی قومپانیادن آلنمش وبو ایشله مألوف اولمایان ضابطانه ویرلمش ایدی . بونلر ، قومپانیه‌نك سوق ایده‌بیله‌جكی ترنلرك آنجق یاریسی قدر سوق ایلیور وسوقیات آغلاناجق بر انتظامسزلقله وقوعه كلیوردی . حتی شایان عبرتدر كه مؤخراً سوقیاتك اداره‌سی ینه قومپانیه‌یه اعاده اولوندیغی وقت ، قومپانیه مدیریتی ، خطك مختلف نقاطنده متروك واغونلر ایچنده كلیتلی مهمات حربیه بولمش وبونلردن اداره‌ٔ عسكریه‌نك خبری اولمادیغنی تحقق ایله‌مشدر .

لكن قابینه‌نك اك مدهش سوء قصدی شو ایكی نقطه‌ده تمركز ایدییور .

اولا : ملت ووطن ایچون حیات وممات مسئله‌سی اولان بوبله بر محاربه‌ده فرقه واختلاف فكرلرینی بر طرفه آتمق واردونك مهم بر قسم فعالنی معطل ومتروك براقمامق لازم كلیركن بوتون مهم وظیفه‌لر ، رتبه واقتدارلرینه باقیلمایه‌رق یالكز مخالف ضابطانه تودیع اولوندی .

اتحاده منسوب ضابطان اعتمادسزلق ایله معامله كوردی . وعادتا اونلره اردو ایچنده دشمن كبی معامله اولونارق عزم وغیرتلری قیریلدی . حالبوكه دورت سنه‌در ، اردونك سوق واداره‌سی محمود شوكت پاشا مرحومك حول غیرتنده طوپلانان اتحادجی ضابطان

طرفدن یاپیلمش ایدی . هله لوازم جهتنك حسن اداره‌سی اونلردن باشقاسیله ممکن اولامادی . بویله ایکن سوقیات کبی لوازم ایشلری ایچونده طرفدر ومنسوب ضابطان ترجیح ایدیلدی ، اردو ، بوقدر مدخر ارزاقه رغماً آچ براقیلدی . مهمات حربیه ، دها برقاچ اردویی اداره ایده‌جك قدر مبذول ایکن اکثری قطعات عسکریه مهماتسز براقیلدی . مخابرین اجنبیه‌نك‌ده تحت مشاهده واعترافنده اولدیغی اوزره قرق کلیسا ولوله برغوس محاربه‌لرنده بوغازلرلك الینه یك کلیتلی ارزاق کچدکدن ماعدا هنوز صندقلرندن چیقاریلمامش میترالیوزلر واللی بیك فرانق قیمتنده ادویه کچدی !

بو قدر مهم بر محاربه‌ده ، دورت سنه‌در ، حربیه نظارتنی اداره ایدن محمود شوکت پاشانك تجربه ومعلوماتندن استفاده ایدلمك قدر طبیعی بر شی اوله‌مازدی . مشارالیهك هیچ اولمازسه اردو قوماندانلقلرندن برینه تعیینی عادتا وظائف ضروریهٔ حمیتدن ایدی . لکن قابینه ، محاربه‌یی دکل ، موقعنی محافظه‌یی دوشوندیککندن محمود شوکت پاشانی بر ایشه تعیین ایتمدکدن ماعدا کامل پاشا قابینه‌سی ، مشارالیهك اسمنی تفوهی وغزته‌لره یازلماسنی بیله منع ایتدی !

قان اغلانه‌جق فجایعدندرکه : دشمنك الك شدید هجوملرینه ادرنه‌نك معروض قالاجغی بدیهیاتدن ایکن استحکاملرده‌کی پروژه‌کتورلره لازم اولان کمور طاقملری محاصره‌دن برقاچ کون اول استانبولده آرانیلدی ، وکفایت ایتمیه‌جك قدری بر المانڈن صاتون آلینارق کوندریلدی .

ثانیاً : قوماندانلرك انتخابنده دخی الك سقیم بر صورتله حرکت

ایدلدی . بر ملازم وظیفه‌سنی ایفادن عاجز اولان مصرلی عزیز پاشانك مهم بر فرقه وضبطیه نفرلکندن یتشمش اولان تحسین پاشانك یونان حدودی قوماندانلقلرینه تعیینی بر مثال اوله‌رق کوستریله‌بیلیر . شو اثرجك بوتون خطالری تعداده ، بوتون فجایعی تفصیلاتیله بیانه مساعد دکلدر . بنابرین خلاصه اوله‌رق دیه‌جکزکه : بر سوری عوامك وبو میانده ایریلی اوفقلی اوغوللریله اوشاغنك وحتی مخبرلکدن سیاسیلکه ارتقا ایتمش اولان خروس دوکوشدیریجی پهلوان قدری‌نك بازیچه‌سی اولان کامل پاشانك حمیت ومهارت سیاسیه‌سنه ربط امید ایدنلر وبو ذاتك رأس کاره کلمه‌سندن وطن وملت ایچون خیر بکله‌ینلر ، پك آجی صورتله آلداندیلر .

بر کره دوشونمه‌لی که قوجه بر عثمانلی ملتك حسن اداره‌سنی ، تأمین مال وجاننی درعهده ایتمش اولان کامل پاشا ، کندی حکومتنه کندی نفسنی بیله محافظه ایتدیرمیه‌جکنه قناعت کتیرمش اولدیغندن محافظهٔ نفسی ایچون شیغلیلی مصطفی کبی بر جانیٔ مفتریسی آیلقله‌اوده اوطوردیبوردی . اداری سؤ استعمالاته کلنجه : بونلری تعداده امکان یوقدر . دور حمیدی‌ده بیله مأموریتلرك صاتیلیشی بویله بر درجهٔ رزیله‌یی بولمامش ایدی .

ایشته مخالفلر نامنه موقع اقتداره کلن ایکی قابینه‌نك آز زمان ایچنده یاپدیغی اجراآت بونلردن عبارتدر . شیمدی‌ده مخالفتك قسم رسمیسندن قسم سیاسی وخصوصیسنه کچه‌جکز . ذاتاً اثرك علت تحریری‌ده بودر . عجبا ائتلاف فرقه‌سنك داغلماسی اوزرینه‌تأسس ایدن ائتلاف قومیته‌سی نه یاپدی ؟ وهنوز فرقه موجود ایکن نه

یاپمش ایدی ؟ بو کون بر فرقۂ مخالفه وارمیدر ؟ وارسه ممثللری کیملردر ؟ بو کونکی وضعیت وطنیه‌ده ، بو کونکی اشخاص وشرائط ایله اجرای مخالفت ممکن وموافق میدر ؟ ایشته انظار عامه‌یه قویمق ایستدیکمز حقیقتلر بونلردر .

مخالفلرك جمله‌سنی وجدانسز واذعانسز فرض ایتمك اصلا دوغری برشی دکلدر . اونلرك ایچنده دخی پك چوق ارباب صفوت واردر ، اکثریت عظماسنك حسن نیتنه کیمسه شبهه ایده‌مز . لکن شوراسی وارکه عامۂ مخالفین ، مخالفتك ویردیکی نتیجه‌یی تقدیر ایده‌میه‌جك کبی کیزلی قاپاقلی اوینانمش اولان اویونلری‌ده بیلمز . حالبوکه هر حقیقتك عیان اولماسی لازمدر . بوندن صوکرا مخالف قالاجقلر ایچون استقلال وجدانلرینی محافظه فرضدر . یوقسه وطن وملتلری مضرتنه اولارق صدارت بدلاسی شریفك املی ، بر مفلس پرەنسك کسب ثروت ایتمه‌سی ، کوملجنه‌لی‌نك نظارتی ، بصری‌نك باش کتابتی کبی مقاصد شخصیه وسفیله‌یه آلت اولمش اولورلر .

مخالفتك بو شکلی ، مخالفتك بواشخاص ایله اداره‌سی آرتق پازار شرف وحیثیتده افلاس ایتمشدر . بز بونی سویله‌مکی بروظیفۂ وجدانیه بیلدك . زیرا بویله مخالفتلر ، بویله احتراصلر ، بویله عاجز وزواللی فکرلی آدملر ایله قسم متباقئ وطنكده ألدن کیده‌جکنه قطعیاً امین بولونیورز .

بزه دینیله‌جك که : مخالفتسز مشروطیت اولماز ، مشروطیت دیمك ، فرق مختلفه‌نك ، افکار عدیده‌نك تصادمی ، موازنه‌سی دیمکدر . »

بز بوكا جواباً دیه‌جکزکه : فرقه‌لی ، مخـالفتلی ، مصـادمه‌لی مشروطیتمز ، اردونك برباد اولمـاسـنه ، ملتك ایکی دشمن پارچه‌یه آیرلماسنه ، هر محترصك ملت ضررینه‌بیك دورلو طمعلره‌دوشمه‌سنه واك صوکی قوجه روم ایلی‌نك کیتمسنه باعث‌اولدی. ینه بویله‌فرقه‌لرله بویله مخالفتلرله ، بویله مصادمه‌لرله ایشـه دوام ایدرسـه‌ك ، بر آز صوکرا اناطولی‌ده المزدن کیده‌جك. وطن‌الدن کیدر، بو نجیب ملت محکوم اولورسـه ، ایشـته اووقت هپمز بر فرقه‌یه جبراً انتسـاب ایتدیریله‌جکز سفیللر ، ذلیللر ، محکوملر فرقه‌سی ! »

عجبا مخالفتلی، فرقه‌لی، مصادمه‌لی مشروطیتدن بکله‌نیلن بومی‌در؟ وبو نتیجه‌یه هانکی وطنپرور راضی‌در ؟

مادام‌که قحط رجال ، بر فرقهٔ مخالفه‌یی اداره ایده‌جك ذواتك ندرتی وبلکه فقـدانی درجه‌سـنده‌در ، اربابی ظهور ایدنجه‌یه قدر « هیچ بر فرقه‌یه تابع اولمایه‌رق اسـتقلال وجدان ایله حرکت » بر وجیبهٔ وطنیه‌در.

اوت ، بو بروجیبهٔ وطنیه‌در. باشقا دورلو مخالفتده ، یعنی شریف پاشـا اصـولی مخالفته کلنجه : بز اطمئنان وجدانله سـویله‌مکدن چکینمه‌یزکه بو شـکلده بر مخالفت ، اکر احتراصـله مخلوط بلاهت وحماقت اثری دکلسـه ، بر جنایتدر . پارس‌ده شـاه‌بانیلر ایچه‌رك عثمانلی حکومتنی اغیاردین ووطن مواجهه‌سـنده متمادیاً تحقیر وتذلیل ایتمکدن نه چیقار ، وبوندن مملکت ایچون نه‌کبی فائده امیداولونور ؟

مختار وکامل پاشـالر قابینه‌سی ، مجلس مبعوثان ایچون انتخـابات یاپمـادیغندن بوکون حال انقطاده بر مجلس مبعوثان یوقدر . بنـابرین

حكومت حاضره‌يی وسائط قانونيه ايله دوه‌يرمك امكانی‌ده يوقدر . وسائط اختلاليه‌يه كلنجه : كامل پاشا قابينه‌سيله مخالفلرك آلنده حكومتك بوتون وسائط قهروتدميری موجود بولونمقده ايكن موقعلرينی محافظه قدر قولای و بسيط برشيده موفق اولامايه‌جق درجه‌ده عجز وغفلت كوستردیلر . بوقدر عاجز وغافل آدملرك سائقيت ورهبرلكيله بر اختلال ياپمق اميدی ، صوك درجه بوش ومعناسز برشيدر . معمافيه بر قسم مخالفلر بو شكلده مراجعت ايتمدی دكل . نتيجه‌نك نه اولديغنی تشريحه لزوم كورميورز .

اختلال : ملت نامنه حركت صلاحيتنی حائز اولانلرك ملت ايله برابر ياپاجغی « حركته » دينيلير . اكثريسی اجرتله طوتولمش وچوغی ملتك سياسی ومتنور صنفنه يابانجی آدملرك واوته‌كينی بريكنی غدراً قتل واعدام ايله ياپيلان حركتلرك اك بسيط اسمی شقاوتدر . مادامكه حكومت حاضره‌يی نه وسائط قانونيه ونه‌ده وسائط اختلاليه ايله دوه‌يرمك امكانی يوقدر ، شريف پاشا اصولی ياپيلاجق مخالفلره « سوق غرض واحتراص ايله ، امل انتقام ومنفعت ايله ارتكاب اولونان جنايات » نامنی ويرمك ضروريدر . عجبا تحت حكومتده بولونمق اضطرارنده بولونديغمز حكومتی ، اوروپاليلر نظرنده ذليل ومحقور بر فئهٔ ظالمه كبی كوستركدن بومملكت ايچون نه فائده حاصل اولور ؟ اليوم همان بوتون مسائل ، معلق بر شكلده دوريور . حكومتك باشنده صلح ايشلرندن ماعدا ولايات شرقيه ، سوريه‌وسائره كبی اجنبی اويونجيلر آلتنده برر آچماز شكلنده اولان مسائل وار . بو مسئله‌لری ؟ انجق حكومت حل ايده‌جك . بوقدر اساسلی مسائلی حله مدعو اولان وچونكه ، ديديكمز كبی نه صور قانونيه

ونەدە صور اختلالیە ایلە اسقاطی ممکن اولمادیغی تحقق ایدن حکومتی تزییل وتحقیرە اوغراشمق: اوروپالیلرك طمع ومطالبنی آرتدیرمقدن عناصر داخلیەیی اختلاف واختلالە سوق ایتمکدن باشقا بر نتیجە وثمرە ویرەمز. اگر مخالفت بوندن عبارت ایسە، هر وجدان پاك اعتراف ایدرکە بو، بر جنایتدر.

اگر شو سطرلردەکە صمیمیت ومرارتی حس ایدەجك وجداندە بر آدم اولسەیدی، شریف پاشایە (وکندی کبی دوشون ویاپان امثالنە) دیر ایدیکە:

— پاشا یاپدیغکز، سزك وامثالکزك سوق ایتدیککز مخالفت عجزلر، خطالر، قمارخانەلر، ...خانەلر، شقاوتلر وجنایتلر ایچندە اعلان افلاس ایتدی. اگر ذرە قدر انصاف واذعانکز، محبت وطنیەو وجدانکز وارسە، بو حقیقتی تسلیم ایدەرك آرتق سکوت ایدیکز.

لکن پاشا وامثالی، بو حقیقتی تلقین ایدەجك گروهدن دکلدر. انشاالله بز بو خصوصدە یالانە چیقارز. معمافیە بز اثرمزی نە بو پاشا ونەدە ارباب احتراص ایچون یازمیورز. مبنای مخالفتی قورارکن، صافیت وحسن نیتلە چالیشدق وملتك‌دە بو خصوصە جلب رغبتنە اوغراشدق لکن مخالفت، بر قوت حالنە کیردیکی وقت پك غریب استحالەلرە اوغرادیغنی وبوتون امیدلرمزك بوشە چیقدیغنی کوردك. وآرتق بو شرائط، بو پروغرام وبو رهبرلرلە وطن وملتە نافع بر مخالفت ممکن اولامایەجغنە وجداناً قناعت کتیردك. بو قناعت، بزی شو حقایقی انظار عامەیە قویمغە سوق ایتدی. وظیفەمزی یاپدق، انشاالله شو اثرجکلە ملتە قارشی بر وظیفۀ ایقاظ یاپمش اولورز.

بیطرفلغی وظیفۀ وطنیە بیلن شهبندرزادە
فلبەلی احمد حلمی

برنجی قسم

فرق مخالفه — حزب مسئله‌سی وائتلاف — بیانات — اشکال جدال. ارناودلق اغتشاشی — خلاصکاران حرکتی — پرونوسیامنتو — غازی مختار — کامل قابینه‌سی — روملرك بر تکلیفی ودانش بك — پطریقله کامل پاشانك ملاقاتی تصورلری — محاربه — مشروطیت قواعدنجه غازی مختار قابینه‌سی — قابینه ومخالفت .

هرکس ایشیتدی و آکلادی که بر مشروطیت : افکار مختلفهٔ فلسفیه واجتماعیه اوزرینه تأسیس اداره وسیاست ایدن متعدد فرقه‌لرله اداره اولونور .

عثمانلی مجلس مبعوثاننده « طبیعی فرقه‌لر » ك بولونماسی ضروری وامثال عدیده‌سی کبی بونلرك برر مخالفت غروبی اولماسی‌ده بدیهی ایدی .

عثمانلی ایمپراطورلغی عادتا یکدیکرینه اجتماعیاً یاباًنجی قالمش ، تاریخلری عادتلری ، لسانلری ، ودینلری آیری مختلف عناصرله مسکون ایدی . بو عنصرلردن هر برینك مجلسه کوندره‌جکی وکیللر ، برر ملی فرقه دیمکدی . شو حالده عثمانلی مجلس مبعوثاننك ایلك کوره‌جکی تقسیم « مسلمان — خرستیان » کبی ایکی مهم فرقه‌یه

آیریلقدن عبارت اوله‌جقدی . لکن مسلمان غروبنده دخی مختلف عنصرلر بولوناجغی کبی مختلف فکرلرده بولونابیله‌جکندن دینی وملی فرقه‌لرك « فکری » فرقه‌لره التحاقی ومجلسده سیاسی برتوازن حصولی ممکن ایدی . بزده‌کی موازنهٔ مجلس اولا شکلی احراز ایتدی. انقلابی یاپمش اولان اتحاد وترقی فرقه‌سنه قارشی بر « احرار » فرقه‌سی پیدا اولدی که بو فرقه ، عناصر غیر مسلمه وکیللرندن بر طاقمنی دائرهٔ موجودیتنه آلمش واتحاد اکثریتنه قارشی بر مخالفت فرقه‌سی اولمش ایدی .

فرقه‌لرك برطاقم افکار فلسفیه واجتماعیه اوزه‌رینه تأسیس ایدلمش اولماسی لزومنی سویله‌مشدك . واقعا فرقه‌لرك تأسیسی « ظاهراً » بزده دخی بویله اولمش ایسه‌ده حقیقتده اصل عوامل موجودیت افکار دکل ، اشخاص ایدی .

بو بر حقیقتدرکه قیصه وفقط آجیقلی تاریخ مشروطیتمز بونی اثبات ایتدی . اورطه‌یه آتیلان پروغراملر وفکرلره نظراً ایلك فرقهٔ مخالفه اولان « احرار » فرقه‌سی ، اتحاد فرقه‌سندن دها زیاده حریتپرور اولمق واطرافنه مملکتك اك حر عواملنی طوپلامق لازم کلیوردی .

حالبوکه ۳۱ مارت اختلالنده فرقه‌نك مقاصدینه بوتون بوتونه باشقا عاملك خدمت ایتدیکی کورولدی . بناءً علیه بزم تحلیلمزه کوره بزده‌کی فرقه‌لرك بعضیسی افکاردن زیاده اشخاص اطرافنده طوپلانمقده ایدی .

احرار فرقه‌سی انحلال ایتدکدن صوکرا دیکر ایکی فرقه پیدا

اولدی . بونلردن بریسی « معتدل حریتپروران » فرقه‌سی ایدی که احرار فرقه‌سی بقایاسیله بعض ملتپرورلری واتحاددن روکردان عواملی حاوی ایدی .

دیکری « اهالی فرقه‌سی » ایدی . بونلردن معتدل حریتپروران ، اتحادله اهالی فرقه‌لری آراسنده وفقط بعض خصوصاتده اهالی فرقه‌سندن زیاده اتحاده قریب بر فرقه ایدی . اهالی فرقه‌سی ایسه عوامل مرکبه‌سی وپروغرامی اعتباریله بر « محافظه‌کار » فرقه‌سی دیمکدی . شو حالده اتحاد فرقه‌سی بلا قید « حریتپرور » صاییلمق ایجاب ایدییوردی . روم ، ارمنی ، بولغار غروپلری افرادینی بو فرقه‌لره توزیع ایدییور ومنافع مخصوصه‌لرینی محافظه ایچون بویله بر مانوره یاپیوردی .

بو فرقه‌لرده بر درجه‌یه قدر تجانس وار ایدی . اهالی فرقه‌سی اکثریتله علمادن مرکب اولوب اوروپا مجلسلرنده‌کی رهبان فرقه‌لرینی خاطره کتیرییوردی . معتدل حریتپروران فرقه‌سنده تجانس دها از اولمغله برابر ینه اعضاسی برابرجه بر هدفه کوتوره‌جك بر زهنیته مالك ایدی . الك آز تجانس ، اکثریت فرقه‌سنده کورولیوردی .

خاطرلرده‌درکه ایلك مبعوثلرك همان کافه‌سی ، اتحاد وترقی نامنه انتخاب ایدیلمشلردی . بونلردن بر قسمی ، اکثریتدن انفکاك ایده‌رك عوامل مخالفتی میدانه کتیرمشلر ایسه‌ده حالا اکثریت فرقه‌سی اعضاسی ایچنده آیریلمغه مستعد اعضا وار ایدی .

کرك موافقت وکرك مخالفتك بر درجه‌یه قدر سیاسی ونظامی بر شکلده چالیشدیغی دورهٔ مجلس ، ایشته بو دوره‌در . بودوره‌ده

اكثريت ، اقليته قارشى بر درجه‌يه قدر مساعد بولونديغى كبى اقليت دخى ، تنقيدات واعتراضاتنده حد سياسى‌يى كچمه‌مكه چاليشيوردى .

مجلسده‌كى فرقه‌لر ، طبيعى وسياسى بر تكامل تعقيب ايتمش وبو دوره‌ده‌كى وضعيت مرغوبه‌سنه حلل كتيرمه‌مش اولسه‌يدى ، مؤخراً رونما اولان مؤسف حاللر وقوعه كلمز ، واحتمال كه مخالفت ، مدعيات ومسروداتندن آلاجغى حقانى برقوتله يا اكثريتى احراز ايدر وياخود اكثريته بعض افكارينى قبول ايتديره‌جك براهميتى اكتساب ايلردى . لكن حزب مسئله‌سى فرقه‌لرك وضعيتى بوتون بوتونه تبديل ايتمشدر .

* * *

حزب مسئله‌سنك تفصيلاتى بو اثرجكه صيغديريلاماز . تاريخ مشروطيتمزده پك مهم تأثيرلر ايقاع ايتمش اولان حزب ايشى ، باشلى باشنه بر تاريخچه ايستر . بوراده بز آنجق برقاچ سوزله اكتفايه مجبورز . اتحاد وترقى جمعيتنك اركان قديمه‌سندن اولان مير آلاى صادق بك ، جمعيتك قواى مديره‌سنى ميدانه كتيرن اركانك بعدالانقلاب اتخاذ ايتديكى اصوله اعتراض ايدييوردى . كنديسى جمعيتك مرخصلغنه انتخاب ايدلمشكن ، او ، بووظيفه‌يى قبول ايچون مركز عمومى‌يه بعض تكليفات دريان ايله‌مش ايدى . بو تكليفاتك الك مهملرندن بريسى ، اركان جمعيتدن بر طاقملرينك طردى ايدى . صادق بكك تكليفاتى جمعيتجه قبول ايدلمه‌مش اولمقله برابر آراده‌كى مناسبت ، انقطاعه اوغرامامش ايدى . نهايت صادق بك ، رفاقتنده ، شعبان افندى ودها بعض اعضاى

مهمهٔ جمعیت بولوندیغی حالده سلانیکده کیده‌رك مرکز عمومی ایله اوزون اوزادی‌یه سوزلشدی . بو دفعه صادق بك ورفقاسیله مرکز عمومی آراسنده ائتلاف حاصل اولدیغی ظن ایدیلیوردی . دوران ایدن شایعاته کوره صادق بکك تکلیفاتی قبول اولونمش ایدی . هرکسك دائرهٔ اطلاعنه واصل اولان معلوماته نظراً بو تکلیفلرك اك مهملری بعض کنج ارکانك نظارتلردن چکیلمه‌سی ، حکومته عدم مداخله ، وفرانماسون جمعیتیله اتحاد جمعیتی آراسنده برمناسبت اولمادیغی اعلانله برابر ماسونلق علیهنده پروپاغانده کبی شیلر ایدی . بو وقوعاتدن بر مدت صوکرا طنین غزته‌سنك شدتلی هجوملریله اشاعاتندن حزب مسئله‌سنك پیدا اولدیغی اکلاشیلدی . صادق بك ، اتحادوترقی فرقه‌سنه منسوب یوز التمش قدر مبعوثدن یوز اون دانه‌سنی کیزلیجه خانه‌سنه جلب وتحلیف ایده‌رك بر « حزب جدید » تشکیل ایدییوردی .

دیمك که اتحادوترقی فرقه‌سی ایکی قسمه آیریلمش ایدی . بو تاریخلرده ضابطان آراسنده دخی صادق بکك نظریاتی لهنده بویوك بر اکثریت بولوندیغی کبی اکثریت منسوبینك دخی بر قسم مهمی اوکا متمایل ایدی .

حزب جدید مسئله‌سنده صادق بك ورفقاسی ، مهیب بر قوته مالك ایدی . اولا اتحادوترقینك تنسیق واصلاحی نامنه حرکت ایتدیکی ایچون منسوبین جمعیت ایچنده‌کی عناصر محافظه‌کار ویاخود غیر ممنونه کندیسنه طرفدار ایدی . ثانیاً اردولردن کلن هیأت مرخصه کندیسنه معین ایدی . ثالثاً جمعیتك قوهٔ تشریعیه‌سنی تشکیل ایدن یوز آلتمش مبعوثك یوز اونی‌ده کندیسنك مروج افکاری ایدی . ایشته کورو -

لیورکه صادق بك ، وضعیته حاکم اولمق ایچون لازم کلن قوتك برقاچ مثلنه مالك ایدی. بو مهیب قوته رغماً صادق بك مغلوب اولدی. یکرمی اوتوز مبعوثله قالمش اولان رقیبلری ، طنینلی اوچ کونلك هجومی سایه‌سنده وضعیتی اله آلدی . صادق بکك مغلوبیتنده اسباب عدیده وارسه‌ده الك مهملری شو صورتله زبده ایدیله بیلیر :

١ — صادق بکك اعطای قرار واجرا آنده‌کی بطائت وجسارتسزلکی ،

٢ — باشنه طوپلادیغی عواملك عدم تجانس ونفاقی . رقیبلرینك موفقیتی‌ده :

١ — جرأت وسرعتلری ،

٢ — اتحاد وتجانسلری .

سببیله ایدی . اگر میدان سیاستده بولونان افراد ملتده بر ملکهٔ فلسفیه وسیاسیه موجود اولسه‌یدی ، بو خزب مسئله‌سندن بویوك بر درس آلا بیلیردی . صادق بکك خزب جدید تشبثی ، بر قومیته‌جی تشبثی ایدی. لکن قومیته‌جیلقده علت موفقیت اولان جرأت وسرعته مالك اولمادیغنی وهیچ بر وقت رقیبلرینه غلبه ایده‌میه‌جکنی صادق بك بو ایشده اثبات ایتدی . خزب مسئله‌سنك الك زیاده باعث عبرت اولان جهتی ایسه صادق بکك خانه‌سنده یمین ایدن بعض ذواتك همان کیدوب علاقه‌دار اولان رقیب غروبی خبردار ایتمه‌سی‌در .

خزب جدیدله خزب عتیق ، بر قاچ کون دوام ایدن مذاکره‌دن صوکرا برلشدی . بوتون بو حرکاتدن حاصل اولان نتیجه ، جمعیت ارکانندن بر قاچ ذواتك نظارتلردن استعفاسندن عبارت قالدی .

صادق بك وطرفدارلريله آرتق جمعيت آراسنده علاقه قالمامشدی . صادق بك شو حزب تجربه‌سندن استقبال ایچون کندی حسابنه عبرت آلا بیلیر و آرتق صحنهٔ سیاستدن چکیله بیلیردی . حزب مسئله‌سنده جمع ایده بیلدیکی قدر مهیب بر قوتی هیچ بر زمان جمع ایده‌میه‌جکی میدانده ایدی . حالبوکه بو مهیب قوته رغماً مغلوب اولمشدی . دها آز قوتلرله یکیدن جداله کیریشمك ، یکیدن مغلوب اولمغه قالقیشمق معناسنه کلیوردی . شایان دقت دیکر بر نقطه دها واردی . صادق بك ، رقیبلریله شخصیت اوزرینه مؤسس وانجق طرفیندن بریسنك محویله نتیجه‌پذیر اولاجق بر جداله کیریشمش ایدی . یکیدن جداله قالقیشمق ، عوامل مخالفه‌یی ده مهلك بر زمینه‌سوق ایتمك اولاجقدی . نه چاره که صادق بکك طرفدارلرینی ده مخالفته الحاق ایده‌رك سرعتله موفق اولمق ایسته‌ینلر ، اونی راحت براقمادیلر ، فرق مخالفه‌نك توحید فعالیت ایتمه‌سی وصادق بکك ده طرفدارلریله اونلره التحاق ایلمه‌سی ایچون متعدد پروژه‌لر قلمه آلیندی . بو پروژه‌لر توحید ایدیله‌رك بر پروغرام وبر فرقه میدانه کلدی : ائتلاف وحریت فرقه‌سی .

* * *

شایان حیرتدرکه مملکتمزك رؤسای سیاستی ، کویا تورکیا اهالیسندن دکل ایمشلر وتورکیا حقنده معلوماتلری یوق ایمش کبی حرکت ایده کلدیلر . بونلرك کافه‌سی ، عثمانلیلرك سویهٔ سیاسیه وتربیهٔ اجتماعیه‌سی هنوز مبادی حالنده بولوندیغنی ادعا ایتمکله برابر هر حرکتلرنده بو ادعا ونظریه‌یی اونوداراق متکامل بر مملکتده والك

متجانس بر ملت ایچنده ایمش‌لر کبی حرکت ایتدیلر . اتحاد فرقه‌سی، بوزیننده بر چوق خطالر ارتکاب ایتدی .

مثلا : شدید بر استبداددن قورتولان بر ملتك مفرط بر حریتی هضم ایده‌میه‌جکنی تقدیرایده‌مه‌مك ومشروطیته « پارلمانتاریزم » شکلنی یعنی اك متکامل ونهائی بر شکل ویرمك کبی . اتحاد فرقه‌سنك مفرط وشدید نیکبینلکی یوزندن حصوله‌کلن ضررلر، یکیدن تشکل ایده‌جك فرقه‌لر ایچون وسیلهٔ انتباه اوله‌لی ایدی . کذا اتحاد قلوبلری، مختلف اعضادن متشکل وغنی بر قوتك تحت مراقبه‌سنده ایکن اونلرك اداره‌سنده کوروان مشکلات وقلوبلرجه‌یاپیلان سوء استعمالات یکی فرقه‌لرجه بادئ عبرت اوله‌لی ایدی .

ائتلاف فرقه‌سی، بورالرینی اصلا نظر اعتنایه آلمادی. هرکس، همان بلا قید وشرط دینیله‌جك برحالده فرقه‌یه کیره‌بیلیوردی. بنابرین اتحاد وترقی‌نك یالکز ادارهٔ حاضره واشخاص مدیره‌سنه دکل، ترقی وتکامل فکرلرینه تماماً یابانجی اولان افراد دخی ائتلاف وحریت قلوبلرینه داخل اولدی . ائتلاف قلوبلری، بابل قله‌سی حکایه‌سنی خاطره کتیریوردی . قرون وسطی فکرلی مرتجعلرله بر طاقم مفرط حرادیشلرك وخرستیانلرك عقد اجتماع ایتدیکنی کورنلر، بوقدر مختلف وضد فکرلی اشخاصك ناصل اولوب‌ده بر آرایه کله‌بیلدیکنی دوشونمك اضطرارینی حس ایدییور وبواشخاص آراسنده‌کی « عامل الصاق » ك « احتراص وانتقام » اولدیغنی آ کلامقده کجیکمیوردی .

ولایتلردن برینه ائتلاف نامنه مبعوث نامزدی اولارق کیدن بر

ذاتك شو سوزلری ، موجود ویاخود یکیدن وجوده کله‌بیله‌جك فرقه‌لرمز ایچون نظر عبرته آلیناجق شیلردندر :

« قلوبه داخل اولدیغم وقت ، ذاتاً معارفه‌م اولان و کندیسی تماماً حراندیش بولنان بر ذات طرفندن استقبال اولندم . مردیون باشنده ایلك کلمات مجامله‌نك تعاطیسنی متعاقب ، مستقبلم قوندورالرمی چیقارمامی رجا ایتدی . تعجب ایلدم . قلوبده نماز قیلندیغی ایچون قوندورا ایله کیریلمدیکنی سویلدی . قلوبك همان قارشیسنده دینیله‌جك قدر یقین بر جسیم جامع وارایدی. نمازك اوراده نیچون ادا ایدیلمه‌یوب ده قلوبده قیلندیغنی صوردم . اهالی‌نك جلب قلوبی ایچون بر تدبیر اولدیغنی وذاتاً اکثریت اعضای اداره‌نك علمادن عبارت بولوندیغنی سویلدی . بوچیرکین ریایه قارشی بر اکراه حس ایده‌رك قوندورالرمی چیقاردم . قلوبك بیوك صالوننده اوتوز قدر صاریقلی ذوات اوطوریبور وقلوبه بر مدرسه شکلی ویرییوردی . »

« سلام ویروب مجلسه داخل اولدم . بارد ومتعظمانه بر صورتله قبول اولوندم . صول طرفده کوشه‌مندرنده اوطوران لیمون قدر صاری چهره‌لی بر ذات ، مبعوث نامزدی اولدیغمی آکلادیغی وقت قاشلرینی چاندی ودیدی : مبعوث اولمق ایستیورسه‌کز ، اولا صقاللکزی براقالیسکز . صقال براقمغی عقل ایتمه‌ین بر آدم ناصل مبعوث اولور ! »

« دوغریسی بو نظریه بنی شاشیرتدی . صقالك اهمیتی ، بر آدمه مبعوثلق استحقاقی ویره‌جك درجه‌ده اولدیغی خاطریمه‌بیله کلمه‌مش ایدی . کندمی محله اماملغنه نامزد ظن ایتدم . . . »

« ملحقات ولایته نامزدلکمی پروپاغاندا یاپمق ایچون کیتدیکم وقت بندن اول کیدن ایکی خواجه ، محلی قلوبلره : صاریقلیلردن باشقاسنه رأی ویرهمهلرینی تنبیه ایتمش وکندیلرینی نامزد کوسترمش . . . . »
هیچ شبهه ایدیلهمز که ائتلاف منسوبینی ایچنده ارباب صفوت وحسن نیتده چوق ایدی. لکن اکثری قلوبلرك اداره‌سی اتحاددن مطرود ویاخود اتحاده کیرمکه وقت بوله‌مامش آدملر ، اتحادده ایکنجی قالمق ایستهمهینلر ، انترقهجی ومحترص شخصلر الینه دوشمش ایدی . بالخاصه جمعیتله واز کچدیسی اولان برسوری عواملك ائتلاف قلوبلرینه دخالتی جداله پك باشقا بر رنك ویرهجکدی .

*
* *

شیمدیده فرقه‌نك صورت تشکلنه ، هدف وغایه‌سنه ، ونشر ایدیلن بیاناته بر کوز آتالم . ائتلاف وحریت فرقه‌سی : معتدل حریتپروران واهالی فرقه‌لریله بولغار ، روم وارمنی ملی فرقه‌لرندن ، اتحاد وترقیدن اعتزال ایدنلردن ، یکی بر فعالیت سیاسیه کوسترمکه باشلایان علمیه‌نك مدرس ومدرسه نشینلریله هنوز هیچ بر فرقه‌یه انتساب ایتمه‌مش اولان متقاعدین عسکریه‌دن ، قادرو خارجنه چیقاریلان مأمورین ایله معزوللردن متشکل ایدی .

بو کمیاتی کیفیاته تبدیل ایدرسه‌ك کوروزکه فرقه‌ده : صادق بك وطرفدارلری یعنی سیاست اسلامیه مروجلری ، لطفی فکری ، ماهر سعید ، رضا نور ورضا توفیق بکلر کبی حراندیشلر ، افکار ارتجاعیه بسله‌ین سیاست مدرسویه طرفدارلری ، دینسزلکله مشتهر

بعض ذوات ، معتدللر ومفرطلر ، وبرده ميليتپرورلر بولونمقده ایدی. بو قدر مختلف فكرلی ذواتك اجتماعندن مختلف ومتضـاد جریانلر حصوله كلمهسی طبیعی ایدی . عجبا صادق بك ، بو جریانلری ضبط واداره‌یه موفق اولابیله‌جك‌می ایدی ؟ یوقسه بو یكی فرقه ، وقتنی بی سود مناقشاتله‌می كچیره‌جك ایدی ؟ بی طرف بر مدقق ، بویله بر فرقه‌نك هیچ برشیئه موفق اولامایه‌جغنی و آز زمانده انحلال ایدرك طبیعی غروبلره انقسام ایده‌جكنی آكلامقده كوجلك چكمزدی . بوقدر مختلف فكرلری بر مركز اطرافنه جمع ایدن علت اصـلیه « غلبه » امیدی ایدی . بوامیدك محو اولدیغی ویاخود حصوله كلدیكی كون ، ائتلاف فرقه‌سی انحلال ایتمكه محكوم ایدی . لكن اسـباب انحلال بوقدردن عبـارت دكلدی . فرقه‌نك علت تشـكلی اولارق اورطه‌یه بر طاقم مواد قونولمش ایدی . صادق بك ، نشر ایتدیكی متعدد بیانـنامه‌لریله اتحـاد وترقیدن نیچون آیریلدیغنی ویكی بر فرقه تشكیلندن مقصد نه اولدیغی عامهٔ امتك نظرینه قویمش وفرقه ، ملته قارشی بر طاقم تعهداتده بولونمش ایدی .

اتحاد وترقی جمعیت وفرقه‌سی بللی باشـلی مواد آتیه ایله اتهام اولونیـور ویكی فرقه بوكبی سـوء استعمالاتك اوكنی آلمق اوزره تشكل ایتمش بولونیوردی :

١ — اتحاد وترقی ، امور حكومته مداخله ایدیبور ،

٢ — وظائف ملیه‌یه كندی آدملرینی قایریـیور ،

٣ — رؤسـاسی نظارتلره مبتلا ،

٤ — قوانین ونظامات یرینه احكام كیفیه جریان ایدییور ،

٥ — جمعیتك بعض متنفذ اعضاسندن عبارت برشرکت انحصاریه وار ،

٦ — مقامات ومناصب ایچون استحقاق آرانمیور ،

٧ — قانونی سلاحلر ومنطق یرینه اردو وحکومتك قوهٔقاهرەسی واختلال وقومیته اصوللری استعمال اولونیور . بو اتهاماتك ماهیتی تدقیق ایدەجك دکلز . مسئلەنك اهمیتی ، اتهامات مذکورەنك « فرقهٔ مخالفەنك علت موجبهٔ تشکلی » اولیشیدر .

دیمك که فرقهٔ مخالفه ، بیانات وتأميناتی وفرقهٔ حاکمه قارشی درمیان ایتدیکی اتهاماتی موجبنجه :

١ — امور حکومته ، مداخله ایتمیەجك

٢ — وظائف ملیەیه کندی آدملرینی قایرمایەجق ،

٣ — رؤساسی نظارتلره طالب ومبتلا اولمایەجق ،

٤ — قوانینه رعایت ایدەرك احکام کیفیەیه تبعیت ایتمیەجك ،

٥ — فرقەنك بعض متنفذ اعضاسی برشرکت انحصاریه یاپمایەجق ،

٦ — مقامات ومناصب ایچون استحقاق آرایەجق ،

٧ — قانونی سلاحلره ومنطقه رعایت ایدەرك اردونك قوهٔ قاهرەسنه وقومیته اصوللرینه مراجعت ایتمیەجك ،

ایدی . والحاصل فرقه ، احتراصات شخصیەدن ، تحکمدن عاری اولاجقدی .

صادق بك ، بیاناتنده « ارقداشلری آراسنده احتراصه قاپیلانلر اولورسه ، منعه چالیشەجغنی ومنعه مقتدر اولامازسه ، افکار عمومیەیی خبردار ایدەجکنی » عدیداً تعهد ایتمشدی . فی الواقع کرك مخالفت وکرك افکار عمومیه ، فرقه تشکیلاتنك ایجابات طبیعیەسندن اولان

بر طاقم مواده معترض بولونیوردی . مشروطی مملکتلرده ، الڭ مهم تشریعی واجرائی مأموریتلره ، موقع اقتداره کچن فرقه‌نڭ منسوبلری تعیین اولونور .

هیچ بر فرقه تصور ایدلمزکه کندیسی موقع اقتداره کچه‌رك مسئولیتی درعهده ایتسین‌ده مهام اموری رقیبلرینه تسلیم ایله‌سین . طرفگیرلك ، فرقه تشکیلاتنڭ روحیدر . لکن عثمانلی افکار عمومیه‌سی حیات مشروطیته مألوف اولمادیغندن اداره‌ده مشهود اولان نواقصی کوردکجه ، اسباب حقیقیه‌سنه ایصال اطلاع ایده‌میور وفرقه‌نڭ طرفگیرلکنی متهم طوتیوردی . بر حالده‌که ائتلافڭ درمیان ایتدیکی اتهامات ، اکثریتڭ افکارینه توافق ایده‌رك فرقه‌یه قوت ویریوردی . لکن ائتلاف مؤسسنڭ بو زمینده‌کی تعهداتی ، فرقه ایچون پك تهلکه‌لی ایدی . بو تعهدات ایله فرقه حیاتی تردیف ممکن اولامایاجغندن فرقه ، رقیبنه عطف ایتدیکی احوالی ارتکاب ایتدیکی کبی علت موجبهٔ تشکلی محو اولاجق ایدی . فی الحقیقه ائتلاف فرقه‌سی وبوتون رؤسای مخالفت ، بو صورتله افلاس ایتمشدر .

* * *

مخالف فرقه‌لرڭ « ائتلاف وحریت » نام عمومیسی آلتنده برلشمه‌سیله مخالفت ، مهم بر قوت حالنی آلدی . اکثریت فرقه‌سنڭ موقعنی زیاده‌سیله تزلزل ایتمشدی . مجلسده طرفینڭ مالك اولدیغی آراء ، عادتا مساویلشمش ایدی . بر حالده‌که وضعیت تشریعیه ، کندیلرینه بی طرف عنوانی ویرن بر فئهٔ قلیله‌نڭ الندە قالمشدی .

بونلر ، هر هانکی طرفه التحاق ایدرسه ، اکثریتی او طرف احراز ایده‌جکدی . مخالفت ، کندنده بو قوتی کوردکدن صوکرا ، شرقك مرض مهلکی اولان « غرور وغفلت » خسته‌لکنه طوتولدی. ارتق غلبه‌دن امین اولایغی ایچون فرقهٔ حاکمه‌یه قارشی نزاکت واحتیاطه لزوم کورمیور وبالخاصه اتحاد ارکانی رداءت وجنایتله اتهام ایتمکده باًس بولیوردی .

جدال ، پك فنا بر شکله کیرمشدی. فرقه محاوبه‌سندن بکله‌نیلن نتیجه، طرفیندن برینك موقع اقتداردن سقوطندن عبارت ایکی جداله ویریلن شکل ، بو نتیجه‌یی باشقالاشدیرمشدی. ایکی فرقه اراسنده‌کی غوغا « طرفیندن برینك محویله نتیجه‌لنه‌جك بر اولوم غوغاسی » شکلنی المشدی. مخالفت ، افکار عمومیه‌یی تماماً لهنه چویرمك ایچون هجوملرنده هر دورلو احتیاطی الدن آتمشدی . بو هجوا وقدر شدتلی ایدی که اکثریت فرقه‌سی ، فرقهٔ مخالفه‌نك غلبه‌سی تقدیرنده ، هیچ بر مساعده ومسامحه‌یه نائل اولامایه‌جغنی اکلادی . مخالفت ، جمعیت وفرقهٔ حاکمه‌دن انتقام المغه عزم ایتمش کورونیوردی . فرقهٔ حاکمه وجمعیت ارکانی بر « اشقیا چته‌سی » ماهیتنده کوسته‌ریلیور ، خصوصی وعمومی جنایتلرله اتهام اولونیوردی . ارتق فرقهٔ حاکمه رؤساسی ایچون « اولوم ایله موقع اقتدار » دن باشقا بر موقع براقیلمامش ایدی . جدالك بو شکلی بالطبع عامهٔ امته‌ده سرایت ایتمشدی. مخالفت ارکانی تقدیر ایده‌مهوردی که هجومك بو شکلی ، مدافعه‌نك‌ده عین شکلی المسی موجب اولاجقدی. ارتق ملت ، یکدیکرینه خصم جان ایکی قسمه آیریلمشدی . خارجیه ناظری رفعت پاشانك پارس سفارتنه

عيدي دولابيسيله منحل قالان استانبول مبعوثلغی انتخابی ، مخالفتك
غلبهٔ معنویه‌سنی کوسترییوردی .

اتحاد نامزدی ممدوح بك ، فضائل اخلاقیه وعلمیه ایله مزین
وهر حالده رقیبنه مرجح بر ذات ایکن غلبه ، رقیبنده قالمشدی .
مخالفتك بو غلبه‌یی تأمینه چالیشماسی ، سیاسی بر مهارتسزلك ایدی .
زیرا فرقهٔ حاکمه ، مساعد داوراندیغی تقدیرده مغلوب اولاجغی
آکلایه‌جق و آرتق هردورلو تدابیره مراجعت ایلیه‌جك ایدی فی الواقع
بویله اولدی .

اتحاد جمعیت وفرقه‌سی ، افراط وغفلتنك جزاسنی پك اجی بر
صورتله چکیورردی . مشروطیته هنوز نائل اولان بر مملکتده حکومته
« پارلامانتاریزم » شکلی ویرمك ، هم مملکتك سویه واحتیاجنی
آکلامامق وهم ده قوانین تکاملی انکار ایتمك ایدی . اکثریت
فرقه‌سی ، بر خطوهٔ رجعت آتمق وانکلتره شکل مشروطیته
یاقلاشمق لزومنی حس ایدییوردی بوکا ، ارتق اکثریت دینله‌میه‌جك
قدر ضعیفله‌مش بر اکثریتله ادارهٔ حکومت امکانسزلغی ده انضمام
ایلیوردی . بناءبرین اکثریت فرقه‌سی ، ۳۵ نجی ماده‌یی تعدیل
پروغرامیله نهایت مجلسی داغیتدی. یکیدن یاپیلان انتخاباتده اکثریت
فرقه‌سی ، عدل ومهارت خارجنه چیقاجق درجه‌لرده وعادتا بی لزوم
برشدت کوستردی . علی العاده بر اکثریتله قناعت ایتمیه‌جك صورتده
حرکت ایتدی . انتخاباتده مخالفته قارشی حکومتك بوتون شدت
وقهاریتی استعمال ایتدی . اولکی مجلسده یوزدن فضله مخالف
مبعوث وار ایکن یکی مجلسده آنجق بش مخالف مبعوث بولونیوردی .

بو افراط ، ظاهراً مخالفتی ازمشکن حقیقتده توسیع دائره ایتمه‌سی وباشقا برشکلده قوتلنمه‌سنی موجب اولدی ، فرقهٔ اتحادیه‌نك بودفعه‌کی غلبه‌سی ، حقیقتده بر مغلوبیت ایدی .

انتخاباتده کوسته‌ریلان شدت ، ارناوداق اختلالنه وسیله اولدی . « وسیله » دییورز ، چونکه ارناوداق اختلالنك یگانه عامل ومحرکی انتخابات مسئله‌سی دکلدی . بونده‌کی عوامل بر طرفدن حکومتك یاکلش نظریه‌لری ودیکر طرفدن آرناود رؤساسنك احتراص و منفعت‌پرستلکی ایدی . زمامداران امور ، بر قوتلی عثمانلی ملتی میدانه کتیرمك املی بسله‌مشدی . حالبوکه اعلان مشروطیتله برابر عناصر مملکتك هر برینده « ملیت » حسلری اویانمشدی . هر عنصر ، کندی محیط ملیسنده کندی لسان وعاداتنك حکمفرما اولماسنی آرزو ایدییوردی . عثمانلی مملکتنده قاچ عنصر وارسه ، اوقدرده مرکز اداری ، دینی وسیاسی وار ایدی . بو مرکزلری صفت کاشفه‌سی « تورکلك » اولان بر مرکزه ربط ایتمك آرزوسی ، مشروع اولسه بیله ، مستحیل بر امل ایدی . اتحادوترقی فرقه وجمعیتی هر نه یاپسه ، بر « تورك فرقه‌سی » شکلنی غائب ایده‌میه‌جك ودائما تورك اولمیان عناصرك مخالفت ومدعیاتنه معروض قالاجقدی بو ، تورکلرك تاریخی خطالرینك ضروری بر نتیجه‌سی ایدی . قانون اساسی موجبنجه لسان رسمی وتدریسات اعدادیه وعالیه‌نك لسانی تورکجه ایدی . بو کیفیت ، عناصرجه تورکلکك تحکمی شکلنده تلقی اولونیور وعناصری « تورکلشدیرمك » ایچون بر آلت عد ایدیلیوردی . آرناودلر ، ملی بر ادبیاته ومتکامل بر لسانه مالك

كلرکن بیله رؤساسی ارناودجه‌نك لسان محلی اولماسنی آرزو
دیپورلردی . حالبوکه اورالرده تورکجه تدریساتك تکاملی ،
رناودجه‌نك لسان عوام شکلنده قالماسنی وبلکه ارناود نسلی مستقبلنك
درجه‌یه قدر تورکاشمه‌سنی موجب اولاجقدی . ارناودلق ، یم
وی براجتماعیت حالنده قالمش وحالاً قبیله تقسیماتنی غیب ایتمامشدی .
سبیله ارناود رؤساسی بر نوع دره بکلری حکمنده اولوب اهالی‌دن
ندی حسابلرینه ویرکو آلمق درجه‌سنده منافع تأمین ایدیپورلردی .
وراده نفوذ حکومتك غلبه وتأییدی ، بودره بکلرینك افلاسی دیمکدی .
موکراده حکومت مشروطه ، ایکی‌ده برده اغتشاشه آلیشمش اولان
رناودلری شدتله تأدیب ایتمشدی . یوز سنه‌لك قان دعوالرینی اونو
یان ارناودلرك بو تأدیباتی‌ده برنوع قان دعواسی شکلنده تلقی ایتمه‌سی
لبیعی ایدی . ایشته بوتون بوسببلرك تأثیری تحتنده بر اختلاله حاضرلنمش
ولان ارناودلر ، انتخابات وسیله‌سیله رفع لوای عصیان ایتدی .
حکومت ، ارناودلغه تکرار عسکر سوق ایتمك ایستدی . لکن
خالفت ، اردویه دخی سرایت ایتمشدی بعض طابورلر اطاعت ایتمدی
ضابطاندن متشکل یکی بر فرقهٔ مخالفت میدانه کلدی : خلاصکارلر .

*
* *

زواللی مملکت ، فلاکتلر اچنده قالمشدی . لکن فلاکتك الك
ویوکی ، مملکتك قوهٔ مدافعه‌سنده حاصل اولاجق تفرقه ایدی .
ویله بر فلاکته‌ده انتظار ایدیلیور ایدی . اردو ، انقلابده مهم بر
رول اوینادقدن صوکرا سیاسته اشتغالدن فراغت ایده‌مه‌مش ایدی .
بتدالری اردوده‌کی قوای مدیره ، جمعیته منسوب ضابطانله بی‌طرف
ضابطلردن عبارتدی . لکن بعض ضابطانك برفرقهٔ سیاسیه‌یه التحاقی

باعث اولا بیلیردی . فرقهٔ حاکمه‌یه منسوب ضابطان ، فضله بر نفوذه
مالك بولونیوردی . کذا ضابطاندن بر قسمنك وظائف ملکیه‌ده
استخدامی ، دیکرلرینك رقابت ومحاسده‌سنی جلب ایده بیلیردی .

اردو تشکیلات جدیده‌سی‌ده ضابطانه پك زیاده سوء تأثیر ایتمشدی.
المان اردوسنده اولدیغی کبی ، ارکان حربلره عظیم بر تفوق ویریلمه‌سی
وامرا ورؤسا صیراسنه کچه بیلمك ایچون ارکان حرب اولمانك شریطه
طوتولماسی ، ضابطان ایچنده خشنودسزلغك تزایدینی ومخالفته استعدا
دی چوغالتمش ایدی .

بر چوق ضابطان ، اردونك سیاسته اشتغالندن حاصل اولاجق
مهالکی تقدیر ایدییوردی . بونك ایچون بر چوق یرلرده « اردونك
سیاستدن آیریلماسی ، ضابطانك خدمات ملکیه‌ده استخدام اولونماماسی ،
ادارهٔ عسکریه‌ده عدل ومساوات کبی اساسلر اوزرینه مبتنی بر طاقم
غروبلر میدانه کتیرمشلردی . بو غروبلرك مرخصلری استانبولده
اجتماع ایده‌رك یکپاره بر هیئت میدانه کتیردکلری وقت ، آرتق
ایش مطالب عسکریه‌شکلندن چیقارق بر « سیاسی فرقهٔ مخالفه »
شکلنی آلمشدر . بوراده ایکی حقیقی انظار عمومیه‌یه قویمق ایسترز .
کرك خلاصکار حرکاتنه وکرك ارناودلق اختلالنه قارشی هیأت مخا ـ
لفه‌دن جمله‌سی عین صورتله داورانمامشدر .

ارناود اختلالی رؤساسنك ائتلاف فرقه‌سیله « رسماً » مناسبتی
یوق ایدی . « رسماً » دییورز ، چونکه اختلال رؤساسندن بر طاقمی ،
ائتلاف فرقه‌سنه منسوب ایدی . ارناود رؤساسی ، ائتلاف فرقه‌سنه
بر هیئت مرخصه کوندره‌رك تأسیس مناسباته قالقیشمشلر ایسه‌ده فرقه
هیئت اداره‌سی آرناودلق حرکاتنی بر « حرکت عصیانیه » عدایده‌رك

عقد مناسباته موافقت ایتمه‌مشدر . بو فرقه‌نك صورت سالمه‌ده حركتی، رئیسی فؤاد پاشا ایله لطفی فكری بك و رفقاسی كبی « دائرهٔ سیاست » خارجنه چیقماغی بر فرقهٔ سیاسیه ایچون موافق بولمایان ذواتك فكریله اولمشدر .

كذا خلاصكارلرله‌ده ائتلاف فرقه‌سی « رسماً » مناسبت پیدا ایتمه‌مشدر . ینه « رسماً » دییورز ، چونكه خلاصكارلر ایچنده ائتلافه منسوب ضابطان بولوندیغی‌ده معلومدر . بنابرین فرقه اركاننده بعضلرینك خلاصكار حركاتنده یابانجی قالدیغی ادعا اولنه‌ماز . فرقه‌نك رسمی بی‌طرفلغنده‌دخی لطفی فكری بكك مساعیسی سبق ایتمشدر .

حالبوكه ارناود اختلالنده كرك پرنس صباح‌الدین بك و كرك شریف پاشا، دها فعال بررول اوینامشلردر . حتی او وقت كوملجه‌لی اسماعیل بكك فرقه‌ده‌كی بیاناتنه نظراً صباح‌الدین بك ، ارناودلرله « ائتلاف » نامنه عقد مناسبات ایتمشدر. خاقان سابقك تفنكجیلرندن جلال پاشا زاده امین بك ، پرنس ایله یاقوه‌لی رضا بك آراسنده واسطهٔ مخابره ایمش . بو ذات هرهفته استانبول ایله اسكوب آراسنده آمدوشد ایتمكده وطرفینك مناسباتی ادامه ایلمكده ایمش .

كوملجه‌لی اسماعیل بك ، ماهر سعید و رضا نور بكلری دخی ارناودلرله ائتلاف نامنه تأسیس مناسبت ایتمش و پاره آلمش اولمقله اتهام ایله‌مشدی . حقیقت حال ایسه شوندن عبارتدی : رضا نور بك منفا حیاتنده یاقوه‌لی رضا بكله طانشمش . ارناود اختلالنك هنگام وقوعنده یاقوه‌لی‌یه ائتلاف فرقه‌سیله توحید مساعی تكلیف اولوندیغی وقت مومی الیه ، بو فرقه‌ده كیملر بولوندیغنی صورمش . آرالرنده‌كی منفا ارقداشلغی سببیله رضا نور بكی خبر ویرمشلر . ایشته بو مناسبتله آرالرنده مخابره جریان ایتمش .

كوملجنه‌لی اسماعیل بكك او وقتكی روایاتنه نظراً پرەنس صباح‌الدین بك ، خلاصكار رؤساسی دیەرك ساخته اونیفورمه الباس ایتدیكی بعض آدملری‌ده ارناود رؤساسنه كوسترمش . بو روایتلرك ماهیتی هر نه اولورسه اولسون ، پرنسك كرك ارناودلق اختلالی رؤساسیله وكرك خلاصكارلرله مناسبت مخصوصەسی وار ایدی .

رضا نور وما هرسعید بكلر ، ائتلاف هیئت ادارەسنی اجتماعه دعوت ایدیەرك هیئت مواجهەسنده « ارناود رؤساسیله كیزلیجه ائتلاف نامنه مناسباته كیریشدكلرینك وپاره آلدقلرینك اثبات ایدیلەسی وعكسی تقدیرده بونك قائمنه آچیق نظریله باقاجقلرینی » سویلەمشلر وبویله بر فرقه ایله مملكته خدمت ممكن اولمادیغنی بیان ایله استعفایه قالقشمشلر ایسەده شعبان افندینك فرقه نامنه ترضیه ویرەسی ورئیس پاشانك حسن ادارەسی فرقەنك انحلالی بر مدت دها تأخیر ایتمش‌در .

*
* *

احوال داخلیه‌مزك بودرجه مذبذب بر حاله كیردیكی زمانلر ، پانسلاویستلر واوروپا ، ایكی عصردر چالیشیلان بر مقصدك هنگام حصولی كلدیكنه قناعت كتیرمش ایدی : توركلری اوروپادن چیقارمق بومقصدی أده ایتمك ایچون تشبثه باشلادیغنی بوتون دنیاده یالكز بز كورمیور ایدك . عداوت سیاسیه واغراض شخصیه كوزلرمزی اودرجه قاپلامش ایدی‌كه یكانه دستور حركت :

رقیب اولسون‌ده نه‌یوزدن اولورسه اولسون

اولمش ایدی . آرناود رؤسای اختلالی، صرف كندی عنصرلری نامنه حركت ایدییور وعثمانلی مقدراتنه هیچ براهمیت ویرمیوردی .

خلاصکار غروبنڭ بر « پرونونسیامنتو » سی ، اختلاله منضم اولونجه سعید پاشا استعفاسنی ترجیح ایتدی . بو استعفا ، حکومت اتحادیه‌نك سقوطی دیمکدی . کرك رؤسای اختلالك شریطهٔ اطاعتی وکرك خلاصکارلرك پرونونسیامنتوسی ، « حکومت اتحادیه‌نك سقوطی ، مجلسك داغیدیلارق یکیدن انتخابات اجراسی » کبی اساسلردن عبارت اولمغله مقام اقتداره « غازی مختار ـ کامل » پاشالر قابینه‌سی کلدی .

اوستریا سیاستی ، پانسیلاویست حرکاتنك میدانه چیقمق اوزره اولدیغنی کورونجه روم ایلی‌ده کندیسنه یکی بر نفوذ مانیوه‌له‌سی میدانه کتیرمك املنه دوشه‌رك معهود مختاریت پروژه‌سنی اورطه‌یه آتدی . اوستریا سیاستنك بوتشبثی ، پانسلاویست حرکاتنك دها بویوك بر سرعتله فعالیتنی موجب اولدی . او وقته قدر یالکز بزه کیزلی قالمش اولان « بالقان اتفاقی » میدانه چیقدی . اوروپا ، مسئله‌یی فصل ایده‌بیلمك ایچون روم ایلی‌یه دول معظمه‌نك نظارتی آلتنده بر نوع مختاریت اداره اعطاسنی تکلیف ایتدی . بوتکلیف ، اختلال وپرونونسیامنتونك ماهیتنه نظراً غایت طبیعی ایدی . غازی مختار قابینه‌سی « تقریباً » بر عدم مرکزیت و « تورکلك اساس اولمامق اوزره بر نوع عثمانلیلق » قابینه‌سی ایدی . تقریباً ؛ دییورز ، چونکه غازی مختار ـ کامل قابینه‌سی غیرمتجانس ورنکسز بر قابینه ایدی .

قابینه ، دول معظمه‌یه ویردیکی جوابده ، اوروپا قونترولندن ماعدا خصوصاتی قبول ایتدیکنی بیلدیرییوردی . مع مافیه قابینه بوخصوصده بویوك بر مهارتسزلك کوستردی . اصلاحات مطلوبه‌یی برلین قونغره‌سنده‌کی مواد مخصوصه‌یه توفیقاً یاپاجغنی غزته‌لرله اعلان ایتدی وبوصورتله ملی هیجانه کتیردی .

ملت ، حکومتك وضعیت حقیقیه‌سنی بیله‌مزدی. ملتك اردوسی حقنده حسن نظر وامیدی چوق بویوك ایدی . بنابرین قابینه‌نك اعلان ایتدیکی تصوراتی تقبیح ایتدی . قابینه ، افکار عمومیه‌نك غلیانی حضورنده هیچ بر متانت کوستره‌میه‌رك مسرودانندن رجعت ایتدی ، لکن بوصورتله‌ده اوروپا وبالقانلیلری قوری بر وعد ایله اویالامق امایله مظنون اولدی .

بنابرین بالقانلیلرده اعلان حرب ایچون ایجاب ایدن وسیله‌یی الده ایتدیلر . آرتق دورت کوچوك حکومتك متفقاً هجومی تحقق ایتمه‌سیله ائتلاف فرقه‌سنه التحاق ایتمش اولان روم غروبی ارکانیله بعض ائتلاف ارکانی وازجمله شعبان افندی عقد مذاکره ایده‌رك یونانستانی اسلاو حکومتلرندن آییرمق ممکن اولوب اولمادیغنی تدقیق ایتدیلر روملر، حکومته اولجه اعطا ایتمش اولدقلری تقریرلرك قبولی حالنده یونانستانی بالقان اتفاقندن تفریق ایده‌جکلرینی قطعیاً وعد ایتدیلر .

بونك اوزه‌رینه شعبان افندی ، روم ارکانیله ملاقات ایتمه‌سنی وبومهم مسئله‌یه بر حسن خاتمه ویرمه‌سنی داخلیه ناظری دانش بکدن رجا ایتدی . دانش بك ، ملاقاتی قبول ایله برابر ایشی لیت ولعل ایله کچیشدیریور و « پك مهم ایشلرله مشغول اولدیغی ایچون اولاجقکه » روملرله ملاقات ایچون وقت بولامیوردی .

دانش بکك بومهم ایشه اهمیت ویرمدیکی تحقق ایتمه‌سی اوزرینه شعبان افندی ، بوشو افندی‌یی کامل پاشا نزدینه کوتوردی . کامل پاشا ، بوشو افندینك معروضاتی حسن تلقی ایله تقریرلری تدقیق ایده‌جکنی وعد ایتدی ، وفی‌الواقع تقریرلری تدقیق ایده‌رك شایان

قبول اولدقلرینی بیلدیردی . تقریرلر ، قرعه معاملاتی وسائره کبی امور داخلیه‌یه عائد وقابل اسعاف شیلر ایدی . کامل پاشا ایله روم بطریقی یواکیم افندینك ملاقات ایتمه‌سی وایشه بر نتیجه ویریله‌سی قرارلاشدیرلمش ایدی . مع التأسف دانش بکه سویلندیکی زماندن کامل پاشا ایله قرار ویریلان زمانه قدر خیلی مدت کچمش وآرتق محاربه قطعیت آلمش وقاره طاغ حدودی تجاوز ایله‌مش ایدی .

بوشو ، ملاقاتی تسریع ایچون تکرار کامل پاشایه مراجعت ایتدیکی وقت ، مشارالیه ایضاحاته لزوم کورمیه‌رك ملاقاتك ممکن اولامایه‌جغنی بیلدیرمکله بوشو :

« بزمله‌می ، یوقسه مقدرات مملکتله‌می آلای ایدیورسکز ! » دیه‌رك حدتله اورادن انفکاك ایتمش‌در . شعبان افندی تکرار کامل پاشایی کوردیکی وقت ، مشارالیه ، قاره طاغك هجومی محاربه‌یی ضروری بر حاله کتیردیکی جهتله پطریقله ملاقاتدن بر فائده حاصل اولمایه‌جغنی سویله‌مش‌در .

*
* *

غازی مختار قابینه‌سی ، حکومتك محاربه ایده‌جك بر وضعیتده اولمادیغنی بیلیوردی . بنابرین دول معظمه‌یه برلین قونغره‌سنك بوبابده احتوا ایتدیکی پروغرام داخلنده معامله یاپیلاجغی جوابنی ویردی . بوجواب ، سلامت مملکته تماميله موافق ایدی .

تفرقه وسیاستك عموم صنوفه سرایتی وضابطانك اتحادجی وخلاصکار کبی ایکی قسمه آیریلماسی وآرتق ایش چیغرندن چیقارق بوقسملرك یکدیکرینه خصم جان نظریله باقماسی ، افراده قدر سرایت ایدن شقاق ونفاق ، هنوز تطبیقنه موفقیت الویرمه‌ین تشکیلات

جدیده‌دن اردویه عارض اولان قارغشه‌لق، ادارهٔ عسکریه ماکینه‌سنك الك مهم اقسامنه ، بوقسملرده تجربه‌سی اولمایان امرا وضابطانك کثیرتی‌ه‌سی ، پاره‌سزلك وسائره کبی بر سوری اسباب وعوامل داخلیه نتیجه‌سی مشکوك بر محاربه‌یه کیریشمه‌مسنی امر ایدیوردی .

عوامل خارجیه‌یه کلنجه : دول معظمه‌دن لهمزده‌بر مداخله بکله‌مك معنای نامیله‌بلاهت ایدی . ازجمله کامل پاشا شورای دولت رئیسی پاپیلمش دیه انکلتره‌نك همان لهمزه دونه جکنی وروسیه دوستلغنی فدا ایده‌جکنی فرض وقبول ایدیشه‌بلاهت کلمه‌سی‌ده آزکلیر. دول معظمه‌نی تردده دوشورن جهت، بزم غالب کلمه‌مز احتمالی‌ایدی. عثمانلی اردوسنك شانلی بر ماضیسی اولدیغندن حال حاضرك مذبذب ومشوش احوالی‌ییله بو ماضی‌یی اونوتدیرامیوروااوروپاعالم عسکریسی، غلبه‌نك عثمانلیلرده قالاجغنی ظن ایلیوردوی . لکن قابینه‌نك حقیقت حال حقنده‌کی معرفتی اجانب کبی اولامازدی . بنابرین اصلاحات حقنده‌کی مقرراتی موافق ایدی . لکن برلین قونغره‌سنده‌کی مواد موجبنجه ماکدونیایه بر نوع مختاریت ویریله‌جکنی عمومه اعلان ایتمه‌سی بیوك بر غفلت اولدی . بوندق عزت نفس ملی جریحه‌دار اولدی .

عامهٔ امت ، حکومتك بر محاربه ایده‌جك حالده اولوب اولمادیغنی بیله‌مزدی . ملتك اردوسی حقنده‌کی حسن نظر واعتمادی پك بیوك ایدی . بنابرین ماکدونیایه اوروپا قونترولی آلتنده بر نوع مختاریت اداره ویره‌جك صلحپرور بر قابینه‌یه ، محاربه‌یه کیریشه‌جك بر قابینه‌یی ترجیح ایده‌جکدی . شو حالده غازی مختار قابینه‌سنه ایکی وظیفه‌دن بری ترتب ایدیوردی : یا غلیان ملی‌یه کوکس ویره‌رك سیاست

صلحپرورانه‌سنده دوام ومحاربه‌دن توقی ایتمك ویاخود نه مضرتنه قانع اولدیغی محاربه‌یه اصلا مباشرت ایتمیه‌رك استعفا ایتلك . »

حکومتك محاربه‌یی موفقیتله اداره ممکن اولمادیغنه دائر اولان قناعتی قطعیاً محققدر . اعلان حربدن اون بش کون اقدم، عندالایجاب اسمی ذکر ایدیله‌جك احبامزدن برینك زیارتنه کیتمش ایدك . دوستمزده داخلیه ناظری دانش بکی هنوز زیارت ایدوب عودت ایله‌مشدی .

مصاحبه حربه دائر اولدی . دوستمز دیدی‌که :

« داخلیه ناظری دانش‌بك بر ساعت اول بکا دییوردیکه : اکر بعض دوست حکومتلر وازجمله انکلتره ، محاربه‌یی یعنی بولغار، صرب ویونانك بزه هجومنی بر هفته قدر تأخیر ایده‌مزسه معاذالله بولغارلری استانبول قاپولرنده کوره‌جکز . دشمن استیلاسنه قارشی قویا-بیله‌جك اقلی برقوتی حدودلرده تحشید ایچون لااقل برهفته‌یه احتیاجمز وار.»

حالبوکه ناظرك شوافاده‌سندن بر هفته دکل ، اونبش کون‌صوکرا اعلان حرب ایدلمشکن حدودلرده‌کی بالخاصه بولغارلره قارشی کوندریلن قوت ینه کافی دکلدی . اعلان حربدن ایکی کون اقدم ، خارجیه ناظری نورادونکیان افندینك « اکر حاضر دکلسه‌ك ، محاربه‌یی بر هفته دها تأخیر ایده‌بیلیرم » دیدیکی روایت اولوندی . اعلان حرب ایدلدیکنه نظراً قابینه « اونبش کون ظرفنده محاربه ایده‌جك بر حاله کلدیکنه قناعت کتیرمش اولماسی » لازم ! اون بش کون ظرفنده بوقدر قطعی بر تحویل فکر ، شایان حیرتدر . بزه کوره قابینه‌نك مد نظری ، بعض دوائرك روایت ایدیلن تأمیناتنك‌ده فوقنده اولمالی ایدی .

قابینه‌یه بر عذر بولمق ایسته‌ینلر ، دارالفنون نمایشنی اتحادجیلرك

ترتیب ایتدیکنی وملتی محاربه لهنه غلیانه کتیردکارینی درمیان ایدییورلر . بوراسنی عیناً قبول ایدەلم . لکن بوندن نه چیقار ؟ اتحاد فرقەسی محاربه طرفداری اولابیلیر ومحاربەیی حسن اداره ایدەرك موفقیت قازانەجغندەده قانع بولونەبیلیر . لکن هر شخص وهر فرقه کندی اعمالندن مسئول اولەجغندن اتحاد فرقەسنك بو اجتهادی، غازی مختار پاشا قابینەسی ایچون برشرط سلامه طوتولاماز. قابینه یا محاربه مسئولیتنی قبول ویاخود استعفا ایدەجکدی . او ، برنجی صورتی اختیار ایتدی . بنابرین محاربەنك مسئولیتی طبیعتیله قابینەیه عائددر .

*
* *

مشروطی بر حکومتده ادارۀ حکومت ایدن قابینەلر ، وکلای ملتك رأی وقراریله موقع اقتداردن دوشرلر . اکر بو سقوط ملتك دوغریدن دوغری‌یه مداخله واجباریله اولورسه ، قواعد اختلال موجبنجه جریان ایتمش صاییلیر . لکن اردودەکی قواعد مدبرەنك رأی وقراریله اسقاط وتقلیب « پرونونسیامنتو » نامنی آلیر. « پرونونسیامنتو » نه قوانین مشروطیت وقوانین سیاسیەدن ونەده حقوق اختلالیەدن معدود دکلدر . « پرونونسیامنتو » نتیجەسنده رأس کاره کلن بر حکومتك « مشروع وقانونی بر حکومت » صفتنی الابیلمەسی ایچون مطلقا بر مجلس ملی طرفندن قبول وتصدیق ایدیلمەسی لازمدر . بوتون بو مسرودات ، هیچ کیمسەنك اعتراض ایدەمیەجکی وچونکه ملل متمدنه طرفندن قبول ایدلمش شیلردر .

سعید پاشا قابینەسنی تعقیب ایدن غازی مختار پاشا قابینەسی

حقیقت حال اعتباریله خلاصکار غروبنك پوونسیامنتوسی قوتنه
ضمام ایدن ارناودلق اختلالی سائقه‌سیله رأس کاره کلمش ایدی .
حالبوکه میدانده بر مجلس مبعوثان وارایدی‌که اعضاسی اوندن سکز
عتباریله اتحادجی ایدی .

اکر اتحاد حکومتی اسقاط ایدن بر اختلال ملی اولسه‌یدی ،
تحاد اکثریتنی حائز اولان مجلسی‌ده داغیدیر ودرحال انتخابات
پیلیر . وملتی تمثیل ایده‌جك برمجلس میدانه کلیردی. لکن بوقاری‌ده
سویلدیکمز کبی قابینه‌یی سقوطه مجبور ایدن شی ، پرونونسیامنتو
رجه‌سنی کچمه‌مش ایدی . بنابرین مختار پاشا قابینه‌سی یا مجلسی
اغیتمق یاخودده اعتماد رأی ایسته‌مك اضطرارنده ایدی . قابینه ،
نجی جهتی یاپه‌بیلمك ایچون اسباب ووسائط قانونیه‌یه مالك‌دکلدی.
الواقع قوانین موجوده‌دن بر ماده‌یه استناداً درحال مجلسی داغیتا ـ
ازدی . بونی یاپه‌بیلمك ایچون قابینه ایله مجلس اراسنده اختلاف
مهوری لازمدی . بوسببه مبنی قابینه ، مجلسدن‌اعتماد رأیی‌ایستدی .

دیمك‌که بر « اختلال قابینه‌سی » کبی حرکت ایتمدی . مجلس
خی خلاف مأمول اولارق قابینه‌یه بیان اعتماد ایتدی . شو حالده
مجلسك مشروعیتی ، قانوناً اولدیغی کبی فعلاً ده تصدیق ایدلمش
ولدی .

قابینه ، بو حرکتیله ، ایکی جامع آراسنده قالمش بی‌نمازوضعیتنی
لدی . مختار پاشا قابینه‌سی سیاسی بر « غلط حقیقت » ایدی . اتحاد
ابینه‌سی دکلدی . اختلال قابینه‌سی‌ده دکلدی . ائتلاف قابینه‌سی‌ایسه
هیچ دکلدی ، زیرا مجلسده انجق بش اون اعضایه مالك اولان بر
رقه‌نك قابینه‌سی اولاماز . حتی ادعا ایده‌بیلیرزکه بو قابینه ،

خلاصکارلرك پرونونسیامنتوسی نتیجه‌سنده رأس کاره کلمش اولمغله برابر بر خلاصکار قابینه‌سی‌ده دکل ایدی ، چونکه قابینه‌نك شکل ترکیبندن اونلرده ممنون دکل ایدیلر ، شوقدرکه او صیرالرده وضعیت تماماً خلاصکار غروبنك النده اولدیغندن ، قابینه‌یی یکی بر پرونونسیامنتو ایله اسقاط ایتمه‌یشنه نظراً ، قابینه‌نك یکانه استنادگاهی خلاصکارلر بولوندیغنه شبهه ایدیله‌مز .

قابینه‌نك صورت ترکبنه کلنجه : غازی مختار پاشا موجود فرقه وغروبلردن هیچ برینك مقبولی دکلدی . کامل پاشا ائتلافك کوزبیکی حکمنده اولوب ناظم پاشا مرحومده مقبوللری ایدی . دانش بك ، رنکسز بر ذات ایدی . حسین حلمی پاشا ایله محمود مختار پاشا اتحاده میل ایله اتهام ایدیلیورلردی .

تجانسدن ، معین بر پروغرامدن عاری ومعنای تامیله غریب بر حکومت اولان بو قابینه ، زواللی مملکتك باعث اضمحلالی اولان بر سوری منطقسزلقلر ارتکاب ایتدی .

قابینه ، اتحاد اکثریتندن عبارت بر مجلسله ایش کوره‌مزدی . لکن مجلسی فسخ ایتمك جسارتنی‌ده کوسته‌ره‌میوردی . حالبوکه مجلسك فسخی ایچون بیوك بر تضییق کوریلیوردی . بنابرین هم مجلسی حال انعقاددن چیقارارق مخالفلری ممنون ایتمك وهم‌ده اتحادجیلری تماماً کوجندیرمه‌مك کبی برامل محال ایله ومدت نظامیه‌سنك انقضاسی ادعاسیله مجلسی تعطیل ایتدی .

بعض مخالفلر ، کولونج بر حرکت اولمق اوزره « مختار ـ کامل » قابینه‌سنه « بیوك قابینه » عنوانی ویریورلردی! قابینه‌ایسه « بی طرف » اولمق دعوای غریبنده ایدی . بو قابینه حقیقتاً بیوکك کوستردی

يسه‌ده بو ، ارزو ايديلن بر معناده اولمايوب تماميله منفور معناده بر بويوكلك ايدى .

فى الحقيقه بو قابينه قدر تناقض وخطيأت اختيارنده بويوك بر قابينه بولونامازدى . هيهات كه بويله بر بويوكلكى باتقانلر پك كوزل آكلاديلر .

پان‌سلاويستلر ، اوتوزبش سنه‌در ، شايان تقدير بر غيرت ودواميله احضار ايتدكلرى « توركلرى بالقان شبه جزيره‌سندن اخراج » مهمه‌سنك زمان اجراسى كلديكنى تماميله آكلادى . بالقان حكومتلرى ، عثمانلى حكومتيله محاربه ايچون حقيله حاضرلانمش ايديلر . بزم طرفده ايسه تفرقه‌دن ، پاره‌سزلكدن ، مهارتسزلكدن وغفلتدن باشقا برشى كوروله‌مييوردى . موافقمزده ، مخالفتمزده ، اداره‌مزده اداره تصورلرمزده ، هپسى و هپسى عدم موفقيتله نتيجه‌لنمش ايدى . فلاكت اوستنه فلاكت اولمق اوزره بوقدر خطرناك ومهم برزمانده مقدرات ملت ، غيرمتجانس ، نفوذ نظردن وفعاليتدن محروم ، مقصدسز بر هيئت اجرائيه‌يه مودوع ايدى .

*
* *

بوقاروده سويلديكمز كبى غازى مختار – كامل پاشالر قابينه‌سى فرق سياسيه‌دن هيچ بر فرقه‌يى تمثيل ايتميوردى . ديه بيليرزكه بوقابينه‌نك عامهٔ ملت نزدنده دخى مرغوبيت و همتى يوقدى . اتحاد حكومتنك سقوطى اوزرينه موقع اقتداره كچن بو قابينه‌يه ، بعض متصبص غزته‌جيلرله بر طاقم مفرط مخالفلر « بويوك قابينه » عنوان غريبنى ويرمشلردى . لكن پك قيصه بر مدت صوكرا بويوك قابينه‌نك الك بويوك مخالفى ينه اسكى مخالفلر اولمشدى .

شریف پاشا ، بو قابینه‌یه « باباوغول » حکومتی نامنی ویرییوردی. برحالده که کندیسنه بر « دیکن » معامله‌سی بیله ایتمه‌ین و مینی مینی بر نظارت ویرمه‌ین بویوك قابینه‌یه دار بلارق ینه پارسه کیتدی و بو دفعه‌ده خامهٔ انتقادینی یکی حکومته قارشی چویردی .

پرەنس صباح الدین بکك ده قابینه ایله مناسبات ودادیه‌سی اولمدیغی مسلمدر . ائتلافه کلنجه : برقاچ کون ظرفنده بابا اوغول و دامادلر قابینه‌سنه تماماً یابانجی اولدیغی آکلادی . واقعا قابینه‌ده کامل پاشانك بولونماسی ، ائتلاف ایچون بو بر قاچ کونلك امیده سبب اولمش ایدی‌ده کامل پاشا ، قابینه‌ده هر فکرینی قبول ایتدیره‌میوردی .

خلاصکارلرده قابینه‌دن ممنون دکل ایدیلر . قابینه معنای تامیله رنکسز اولدیغندن ، مخالفت غروبلرندن هیچ بریسنی ممنون ایده‌مه‌مسی پك طبیعی ایدی . ازناوداختلال رؤساسی ایسه کامل پاشانك رأس کاره کتیریلمه‌سی ایچون اصرار ایدییوردی . نهایت قوای مخالفت ، غازی مختار پاشایی موقع صدارتدن اسقاط ایچون برلشدی. کامل پاشا ، بر کره دها ، هپ اولجه اولدیغی کبی ، الك برباد برزمانده امور حکومتی الینه آلدی . مشارالیهك مقدری وطالع مشئومی میدر ؟ یوقسه احتراص بی نهایه‌سی میدر ؟ نه‌در ، بیلینه‌مز ، قاچ کره صدارتی احراز ایتمش ایسه هپ عینی نتیجه کورولمشدر . ربع عصرلق عثمانلی تاریخنه کوز آتانلر اعترافه مجبوردرلرکه کامل پاشانك هر صدارتی ، ملت ایچون یکی بر فلاکتك وقوعنی اخبار ایدییوردی . مصر ، روم ایلی شرقی ، بوسنه وهرسك ، بولغارستان استقلالی ، طرابلس غرب .. هپ اونك صدارتی زماننده وجود عثمانیه‌دن قوپاریلمش ایدی . واقعا بو فلاکتلرك محضر ومسببی کامل پاشادر دنیله‌مز سه‌ده نه مشئوم بر طالعدرکه بوتون

نكبتلرمز مشار اليه ادارهسنده تحقق ايلهمش در .

بو دفعه‌كى صدارتى ده شيمدى يه قدر كورلين فلاكتلرك جمله سندن دها مدهش بر فلاكتله نتيجه‌لنه‌جكدى . بوبابده دها اطرافلى ودها اوزون محاكماتى تاريخه توديع ايده‌جكز . احتمالكه تاريخ مشاراليهى تبرئه ، احتمالكه محكوم ايدر .

ارناود رؤساى اختلالى ، كامل پاشايى ايسته‌يوردى . بوتون قواى مخالفه‌ده مشاراليهى موقع اقتداره كتيرمك ايچون توحيد مساعى ايتدى . لكن ايشك اك غريبى شوراسى كه كرك ارناوودلرك و كرك فرق مخالفه‌نك كامل پاشايى ايسته‌يشى ، اسكى يكيچريلرك «ايسته‌روك» نك عينى ايدى . يكيچريلر نه ايسته‌دكلرينى و نيچون ايسته‌دكلرينى بيلمزلردى . مخالفلرده كامل پاشايى بيلمدكلرى حالده ايسته‌يورلردى.

مخالفلرك كامل پاشاده كوردكلرى و ايستدكلرى كندى امللرى ، كندى اميدلرى ، كندى خياللرى ايدى . لكن خيال باشقا ، حقيقت باشقا اولدقلرندن كامل پاشانك رأس كاره كچمه‌سى خيالك سقوطنى وحقيقتك ظهورينى موجب اولدى . بنابرين كامل پاشانك اك بويوك دشمنى ، كنديسنك رأس كاره كلمه‌سنى اقصاى امل ايدينن مخالفلر اولدى .

برنجى قسمك صوكى

ایکنجی قسم

صادق بکك موقع مشکلی — ائتلافك مقدمهٔ اضمحلالی — صادق بکك بیاننامه‌سی ومقدمهٔ انحلال — کامل پاشایه صادق بکك تکلیفاتی — کامل پاشا قابینه‌سی — تبریکات ویکی تکلیفلر — مذاکرات وفرقه‌نك انحلالی — یکی قومیته‌ویکی انحصارجیلر — رشیدبکه هجوم واسبابی — کامل پاشانی صدارتدن اسقاط قراری — صدارت نامزدی ومقاوله — جمعه‌ایرتسی نه‌اولاجقدی ؟

بزم فکرمزه کوره ائتلاف فرقه‌سی قدر اضداددن متشکل بر فرقه‌یی اداره ممکن دکلدی . فرقه‌نك مختلف جریانلرینی ساخته بر تجانسله ممتزج کوسترمشی ، فرقهٔ رقیبه‌یی اسقاط غیرتی کبی بوتون اعضا و افراد آراسنده مشترك اولان امل ایدی . بو املك ادنا درجه‌ده حصولی ، هر جریانك کندی مجرای خاصنه آقماسنی موجب اولاجق وفرقه بالضروری پارچه‌لنه‌جك ایدی .

فرقه اعضای نافذه‌سندن بر طاقمنك فکرینه کوره فرقه‌نك رئیس ثانیسی وحقیقتده رئیس ومؤسسی صادق بك ؟ بر فرقه رئیسی کبی دکل ، بر جمعیت خفیه رئیس مستبدی کبی حرکت ایتمك ایستیوردی . صادق بك ، بر چوق دفعه‌لر : فرقه دیمك ، بن دیمکدر ایسترسه‌م فرقه‌یی لغو ایده‌رم ؛ کبی سوزلر صرف ایتمش وبویله‌جه فرقه‌نك اعضای مهمه وهیئت اداره‌سنی هیچه ایندیره‌رك چوق کیمسه‌نك عزت نفسنی قیرمش ایدی .

صادق بك ، جسور وسریع برقومیته‌جی اولمادیغنی حزب مسئله‌
نده اثبات ایتمشدی . ماهر برسیاسی اولمادیغنی‌ده فرقه ریاستنده اثبات
ایتدی . دوغریسی سویلنملك لازم کلیرسه صادق بك ، مختلف جریانلر
لایحصی طلبلر ورجالر آراسنده بونالمش قالمش ایدی .

صادق بکك قورقدیغی دیکر برجهت دهاواردی . او ، متعصب
توقفپرست بر آدم اولماغله برابر ابتدادن بری دینی بر سیاست تعقیب
ایتمش وذاتاً شخصی طرفدارلری‌ده هپ بوطرزده دوشونن آدملردن
عبارت بولونمش ایدی .

بویوك بر غرابت اولارق صادق بك ، بلکه‌ده اکثریت اعضاسی
ایله سیاستك قاریشدیریلماماسی واسلامیتك اساس سیاست یاپیلمامسی
طرفداری اولان بر فرقه میدانه کتیردی . اکر مجلس اداره‌ده بو
حریتپرورلر نفوق عددی ونفوذی‌یه مالك اولسه‌لردی ، فرقه‌نك ، شکل
اسلامیسنی غیب ایتمه‌سی محقق ایدی .

مخالفت ایچون بر مقدمهٔ موفقیت دیمك اولان فرقهٔ حاکمه‌نك
سقوطندن صوکرا ، اولکی شرائط دائره‌سنده قالمق اوزره ائتلاف
فرقه‌سنی آرتق یشاتمق قابل دکلدی . صادق بکك موقعی ایسه آرتق
تحاملفرسا بردرجه‌یه کلمشدی . حکومات سابقه‌نك مغدوری اولدیغندن
یاخود فرقه ایچون فداکارلقلر ایتدیکندن بحث ایله بر مأموریته
کیریلمه‌سنی استدعا و استرحام ایدن منسوبین ائتلاف بر اردو تشکیل
ایده‌بیلیردی .

هیچ برایشی بجرمك ایچون قیمتی اولمادیغندن دولایی اتحاده قبول
ایدیله‌مینلر ، هنوز بر فرقه‌یه انتساب ایتمکه وقتی اولمامشلر ، والحاصل
لایحصی ایشسز آدملر ، درلو درلو سائقلر آلتنده وفقط بر اوجی دائماً

کچینمك امیدی اولارق ائتلاف فرقه سنه کیرمشلردی . بونلر ایچون قلوبلردن « چوپلنمك » صورتیله تأمین معیشت ممکن دکلدی .

عثمانلی مملکتنده‌کی صنوف اجتماعیه ایچنده ، بر فکر و مقصد اوغورنده اوچ بش غروش فدا ایده‌بیله‌جك صنفلر ، انجق تجار ومأمور صنفلریدر .

ائتلاف فرقه سنده تجار ومأمور پك آزدی . فرقه نامنه‌ویریله‌جك حصهٔ تعاون اختیاره براقیلدیغندن بعض متقاعد ضابطاندن وعددلری پك آز مأمورینندن ، بعض وجوه وارباب صفوتدن ماعدا کیمسه بش پاره ویرمیوردی . طشره قلوبلرندن چوغنك بدل ایجاری بیله ویریله‌میوردی . مرکز عمومی‌ده عین ضرورت ایچنده ایدی . اوجه مرکزه حیلی پاره تبرع ایدلمشدی . لکن بر فرقه ایچون وهله انتخاباتی اداره ایچون بو مقدارده مبلغلرك هیچ براهمیتی اولمادیغندن پاره پك چابوق بیتمشدی .

صادق بکدن ایشیدلدیکنه کوره مرکز عمومی‌نك اعطای ایجارنده صیقیندی چکیلدیکی کبی مرکزمزکوری تفریش ایچون آلینان اشیانك بدلی‌ده صادق بك کیسه‌سندن ویرمش ایدی .

ایشته کوروایورکه بوتون انتظارلر وامیدلر ، فرقه‌نك موقع اقتداره کچمه سنه وابسته قالمش ایدی . طاتلی امید وانتظارلر ایچنده بوبوزلانلر ، یالکز اوچ بش یوزغروشلق معاش بکله‌ین اشخاصدن عبارت اولمیوب نائبلك ، مفتیلك ، متصرفلق ، والیلك وناظرلق بکله‌ینلرك عددی‌ده قورقولاجق مقدارده ایدی .

بوتون بومستدعی اردوسی ، صادق بکه مراجعت وتضیق ایلیوردی . هله کامل پاشا موقع صدارتی احراز ایتدکدن صوکرا ائتلاف اکثریت

عظماسنك ظننه كوره فرقه ، موقع اقتداره كچمش ديمك اولاجق ايدى.
بزده تربيهٔ سياسيه مفقود ، منافع واغراض حكمفرما اولديغندن ائتلاف عوامنك ظننه كورهده فرقه موقع اقتداره كچرچمز ، ائتلافه منسوب اولمايان مأمورينى قولاقلرندن طوتوب آتاجقدى . طبيعيدركه بيكلر ، بيكلره بالغ اولاجق منحلاتهده ائتلافجيلر كچهجكدى .
مستدعيلر ايچنده « انتخاباتده باشى ياريلديغندن ، پاره صرف ايتديكندن ، چولوغى چوجوغى آچ قالديغندن بحث ايله استدعاسنى مطالبهٔ مصرانه شكلنه چويرهن » معجزلر پك چوق ايدى بوتون بو احوال ، صادق بكك مفكرهسى اوزرنده بويوك بر تضيق اجرا ايلديكندن ومنسوبينى اسكات ايتمك و فرقهيى دوام ايتديرمك ايچون « على العاده » هيچ برچاره بولان اولماديغندن آرتق فرقهنك مقدرى تماميله « فوق العاده » چارهلر طرفدارى اولانلرالينه كچمكه باشلادى .
بو چارهلره فوق العادهديشيمزك سببى « هركسك عقلنه كلهميهجك شيلر » اولديغندن دكل ، هركسك درميانه كيريشمهجكى شيلر اولديغى ايچوندر .
فرقه ، استحالهيه باشلامشدى ، وطبيعيدركه بونى يا انقسام ويا خودده انحلال تعقيب ايدهجكدى .

*
* *

غازى مختار قابينهسى زماننده ومحاربهنك اعلاننى متعاقب ، صادق بك ، ائتلاف وحريت فرقهسى نامنه بر بياننامه نشر ايتمشدى .
بو بياننامهنك مفادى : محاربه زماننده فرقه مجادلاتى موافق اولامايهجغندن وهركسك ال برلكيله مدافعهٔ وطنه چاليشمهسى لازمكلهجكندن ائتلاف فرقهسنك فعاليت سياسيهسى تعطيل وقلوبلرينك سد ايدلديكندن عبارتدى .

صادق بك ، بويله بر بياننامه‌يی ، فرقه هيئت اداره‌سنك رأی وقراريله نشر ايتمه‌مشدی .

صادق بك ، بويله بر بياننامه‌نك نشری حقنده يالكز كامل پاشانك رأينه مراجعت ايتمش ومشاراليهده پك مناسب اولديغنی بيلديرمشدر .

لطفی فكری بك ، غزته‌سنده ، بياننامه‌نك هيئت اداره قراريله يازلماديغنی اعلانله برابر فاديی [صانيرزكه جناس و ايهاماتله] تقدير ايتمشدی . مخالف غزته‌لردن بريسی ايسه بو بياننامه ايله ائتلاف فرقه‌سنك لغو ايدلمش اولديغنی يازمشدی .

بو بياننامه ، ايكی يوزلی برقليچه بكزيوردی . اتحاد فرقه‌سنك فعاليتنه سد چكمك ايچون حكومتك ألنده بر سلاح اولا بيليردی . ناصل كه اولدی وحكومت اتحاد قلوبلرينی قاپامق ايچون وسيله بولدی . لكن عينی زمانده ائتلاف فرقه‌سنی دخی هيچه ايندريوردی . فی الواقع بو بياننامه‌دن صوكراداتا فرقه‌نك عدم تجانس سببيله ايش كورمكدن قطع اميد ايتمش وفرقه‌دن آيريلمق ايچون وسيله جو قالمش اعضاومؤسسين ، مركزه عدم دوامه باشلادی .

لكن هيئت اداره اعضاسندن بر قسمی ، همان هر كون مركز عمومی‌ده اجتماع ايتمكده وهمان هر كون مذاكرات ومباحثات جريان ايلمكده ايدی . هيئت اداره اعضاسندن بر قسمنك بياننامه‌يی جديتله تلقی ايدوب فرقه‌يی معطل كورمه‌لری ومركز عمومی‌يه عدم دواملری بر مقدمهٔ انحلال اولديغی كبی بعض اعضانكده هر كون مركز عمومی‌ده عقد مذاكره ايتملری بر مقدمهٔ استحاله اولدی .

ائتلاف فرقه‌سنی ميدانه كتيرن عوامل مركبه‌دن « احرار » ، « معتدل حريتپروران » فرقه‌لرينه منسوب ذوات ، آرتق فرقه‌دن

انفكاك ایتمش صاییلیردی . « اهالی » فرقه‌سی منسوبینی ایسه بالعکس ائتلاف یرینه قائم اولمش دیمکدی .

اهالی فرقه‌سی رئیسی کوملجنه‌لی اسماعیل بکك تعقیب ایتدیکی بر مقصد وار ایدی‌که نهایت اوکا واصل اولمش صاییلابیلیردی . فرقه‌ده اسماعیل بکی ورفقاسنی ایکنجی مرتبه‌ده براقه‌جق اسم ، شهرت ویاخود رویت صاحبی اولان ذواتك فرقه‌دن تبعیدی ایجاب ایدییوردی . زیرا بو ذوات فرقه‌ده قالدقجه اسماعیل بك ، هیچ بر وقت تحکم ایده‌میه‌جك ومنوی ضمیری اولان مقاصد حفیه‌یی ساحهٔ فعله چیقارامایه‌جقدی . رضا نور بك و اسماعیل حقی پاشا ، البسهٔ عسکریه‌لرینی کیدکلری ایچون فرقه‌دن انفکاك ایتمشلردی . یکی بر أنکل اولماماسی ایچون پرنس صباح‌الدین وشریف پاشا ، فرقه‌یه قبول ایدیلمه‌مشلردی . ماهر سعید ولطفی فکری بکلر بیاننامه دولایسیله فرقه‌دن آیریلمش صاییلیرلردی . فرقه رئیسی مشیر فؤاد پاشا ایله ملازم شعبان افندی‌یی دخی فرقه‌دن تبعید امکانی بولوندیغی وقت ، آرتق فرقه ، فرقه‌لقدن چیقارق یکی بر قومیته میدانه کله‌جکدی .

فؤاد پاشانك چتالجه اردوکاهنه کیتمه‌سنی ، فرقه‌دن اسمنك طی ایدیلمه‌سی ایچون کافی کورن اسماعیل بك ، بونی تکلیف ایتمش ایسه‌ده شعبان افندی : مشیر فؤاد پاشا اعیاندن بولونمق مناسبتیله ذاتاً سیاستله مکلف وعسکرلکی بوکا غیر مانع اولدیغی سریلیه‌رك مانع اولمشدر . لکن براز اشاغی‌ده کوریله‌جکی اوزره کرك فؤاد پاشا وکرك شعبان افندی ، آرتق تعهداتی اونوتمش وفرقه ماهیتی غیب ایتمش اولان ائتلافدن کندیلری چکیلمکله آرتق ائتلاف فرقه‌سندن بر اثر قالمامشدر .

*
* *

صادق بك، كامل پاشا هنوز صدارته كچمزدن اول وفقط صدارته كچه جكی تحقق ايتمه‌سی اوزه‌رينه ، مشار اليهی كوره‌رك « صدارتی احراز ايتديكی تقديرده داخليه نظارتنه كيمی انتخاب ايده‌جكنی صورمش ورشيد بكك انتخاب اولوناجغی جوابنی آلمشدر . »

صادق بك پاشادن بو جوابی الماسی اوزرينه كوماجنه‌لی اسماعيل بكك عدليه نظارتنه وبصری بكك معارف وياخود تلغراف وپوسته نظارتلرندن برينه انتخاب اولونماسنی پاشايه رجا وتكليف ايتمشدر .

وقوعی قطعی اولان بويله بر تكليفك صادق بك طرفندن اجرا ايدلمش اولماسی شايان حيرت وچونكه اونك اوته‌دن بری انظار عامه‌يه قوبديغی پرنسيپلری نسيان ديمكدر .

صادق بكك بويله بر تكليفده بولونماسندن نه درجه اضطرارلره دوشديكی واطرافنی آلان ذواتك زبون تلقيناتی اولديغی اكلاشلمقده‌در .

صادق بكك هنوز قولاقلرده طنين انداز اولان بياناتی بو درجه اونوتماسنه باشقا نه معنا ويريله بيلير ؟

عجبا كامل پاشا ، صادق بكه نه جواب ويردی ؟ بوراسی دائرهٔ اطلاعمزه واصل اولمامش ايسه‌ده كامل پاشا حقنده‌كی ارتباط واعتمادك بوندن صوكراده دوام ايتمش اولماسنه نظراً بو جوابك باب عالی رجالنه مخصوص ايكی معنالی وهيچ بر تعهد ايفا ايتمه‌ين نوعدن اولديغنه يعنی سائل آلداتيلمش بولونديغنه شبهه ايديله‌مز .

تكليفك كامل پاشايه اولان تأثيراتنه كلنجه : اوزون عمرنی سير مراتب وتسبير مراتبله كچيرمش ، تشريفات ومراتب مسئله‌سی سجيه‌سی حكمنه كيرمش ، حتی بر حكمدار مستبدك بيله هر آرزوسنی قبول ايتميه‌جك قدر استقلال واستبداد شخصی كوسترمش اولان بر

اختیار وزیره، بویله بر تکلیفك نه درجه سوء تأثیر ایتدیکی قولایجه آکلاشیلیر .

لکن باب عالی رجال قدیمه‌سنك اك پارلاق مزیتی پك معنالی کورونديکی حالده هیچ بر معنا افاده ایتمه‌ین جمله‌لر بولمق، هر وقت دیکر بر معنایه‌ده کلن تعهدات درمیان ایتمك کبی حیل سیاسیه اولدیغندن کامل پاشا ، بویله بر تکلیفدن حصوله کلن اغبرارینی کیزله‌مکه موفق اولمش و آلدانمق استعدادی شاشیلاجق قدر بویوك اولان صادق بك ایسه تکلیفنك حسن تلقی ایدلدیکنی ظن ایله‌مشدر .

بوراده نظر دقتی جلب ایدن اك مهم خصوصات ، بویله بر تکلیفله صادق بکك ویاخود ائتلاف فرقه‌سنك بوتون مدعیاتی اونوتمش اولماسی وفرقهٔ حاکمه‌یه عطف ایتدکاری شکل اداری واصول حکومتی کندیلرینك‌ده تطبیقه قالقیشمش بولونماسیدر . بویله بر تکلیف وباخصوص بونك حیز فعله کلمه‌سی ، ائتلاف فرقه‌سی ایچون بر افلاس صاییلابیلیرلردی .

فی‌الواقع فرقهٔ اتحادیه‌یه ایدیلن تعریضاتك اك بویوکی ، نظارتلره کندی کنج منسوبلرینی کچیرمه‌سی، اقتدار ورویت ، تجربه‌ومعرفت کبی سجایای مقتضیه‌یه اهمیت ویرمه‌مه‌سی ایدی .

عجبا کندیسنه‌معارف نظارتی‌چوق کوریلان‌بابان‌زاده‌یه‌بصری بك «علماً ، عرفاناً ، تجربةً» فائق‌می ایدی ؟ علم وعرفانی هانکی اثرلریله اثبات ایتمش ، تجربه ومعرفتی هانکی مأموریتلرده اکتساب ایله‌مش ایدی ؟

فرقهٔ اتحادیه‌یه ایدیلن اعتراضاتدن بری‌ده صدراعظملره نظارت نامزدلرینی فرقه‌جه تعیین ایده‌رك قبول ایتدیرمك ومسئلهٔ انتخابی

صدراعظملرك رأينه براقمامق ایدی . بو تکلیفله ائتلاف فرقه‌سی‌ده عینی صورتله حرکت ایتمش‌در .

کمال تأثرله تلقی‌یه شایاندرکه فرق واشخاص سیاسیه‌مز ، حکومته بر بویوك تجارت مغازه‌سی قدر بیله اهمیت عطف ایده‌میورلر . براز لاقردی سویله‌بیلن ، برازیازی یازابیلن هرفرد ، هرشی‌اولابیله‌جکنی ظن ایلیور وغریبی شوکه بویله بر ظنی بر فرقه‌ده تصدیق ایلیور ! ذاتاً مملکتده مشروطیتك یکیلکی ، استعداد و اقتدار رجالك هنوز مجهولیتی ، حقیقی بر تربیهٔ سیاسیه آلمشلرك ندرتی وباخصوص علوم عالیه صاحبلرینك قتلی ، اك حریص واك جسور کنجلرك مدعیات علمیه و سیاسیه ایله اورطه‌یه آتیلمالرینه یول براقیوردی . قحط رجالی‌ده اونوتمایالم . مدعیلری اسکات ایچون اونلره قارشی نمونه اولارق کوسته‌ریله‌جك تجربه‌دیده رجالدن‌ده محروم دینیله‌جك حالده ایدك . دور حمیدی‌نك اوچ ربعی ایله دور مشروطیتی یالکز سعید ـ کامل پاشا نامرینك دولدورمش اولماسی ، بزده‌کی قحط رجالك درجه‌سنی کوسترمکه کافی‌در .

بوقدر الیم شرائط تحتنده یا اسکیلری تخطر ایدوب مجرب الاحوال یکیلر یتیشنجه‌یه قدر مهام اموره هیچ بر کنج تجربه‌ه‌مك ویاخودده یا تحصیلی ویا تمین ایدن استعدادی نظره آلینارق کنجلره مراجعت ضروری ایدی . لکن مخالف مبعوثلردن بریسی : « ملتك سینه‌سی ، تجربه تخته‌سی دکلدر واولماملی‌در . » دیمش وبو تاریخی جمله ، مخالفلرك دستور اعتراض وتنقیدی‌اولمش ایدی . حزب‌جدید وحزب عتیق حادثه‌سنده « مبعوثلرك ناظر اوله‌ماماسی » حقنده‌کی نظریه ، هپ کنجلرك حرص وطمعنه بر خاتمه چکمك ونه یاپاجغی

مجهول تجربه‌سز کنجلره مقدرات ملتی تسلیم ایتمه‌مك ایچون ایدی.

شیمدی ایسه ائتلاف فرقه‌سی کندینه مدل ایتدیکی بو پره‌نسیپی اونوداراق هیچ بر مهم وظیفه‌ده خدماتی سبق ایتمه‌مش و نظارت کبی حیات ملتله اویناتان بر مقامی اداره ایدوب ایده‌میه‌جکی مجهول ومعماقیه « امثل وقواعد اجتماعیه اعتباریله » اداره ایده‌میه‌جکی اغلب احتمال بر ایکی کنجك نظارتلره تعیینی طلب ایلیوردی .

دیمك که پروغراملر ، پره‌نسیپلر ، بیانات ، هپسی وهپسی افکار عمومیه‌یی اکلندیرمك ایچون ترتیب ایدلمش شیلر اولوب فرقه‌لرده حکمفرما اولان فکر اساسی « احتراص ، طمع وتحکم » کله‌لرنده مندمج معنا ایمش !

ائتلاف فرقه‌سنك کندی اساسلرینی بو درجه اونوتماسی شایان حیرت ایسه‌ده آشاغیده کوسته‌ریله‌جکی اوزره خلاصکار حرکاتی متعاقب ، ائتلاف فرقه‌سی استحاله ایده ایده بر « یکی جمعیت وقومیته » شکلنه کیرمش وشو حالده جمعیتلرك روحی اولان قوانینه اتباع اضطرارنده قالمش ایدی .

أوت ، لکن آرتق فرقه‌ده اورته‌دن غائب اولمشدی .

*
* *

کامل پاشا قابینه‌سی تشکل ایتدی ، لکن لیسته‌ده اسماعیل وبصری بکلرك اسملری موجود دکلدی . بو سقوط خیال ، پك آجی اولمش ایسه‌ده کوملجنه‌لی ورفقاسنك هنوز امیدینی محو ایده‌مه‌مش ایدی .

علی الصباح صادق بکله کوملجنه‌لی ودها بر قاچ کیشی ، کامل پاشایی تبریك ایچون قوناغننه کیتمشلردی . . اجرای تبریکاتی متعاقب صادق بك پاشا ایله یالکز قالارق اسماعیل بکك استانبول والیلکنه

وبصری بکك‌ده باش‌مابینجیلکه تعیین اولونمالرینی رجا ایتمش ایسه‌ده بالواسطه آلدیغی جوابده باش مابینجی بك تبدیلنه محل اولمادیغی بیلدیرلمش‌در .

لکن بو جوابده قطع امیده سبب اولامایه‌رق عزل ایدیلن ایکنجی مابینجی‌نك یرینه بصری بکك تعیین ایدیلمه‌سنی صادق بك تکرار کامل پاشایه رجا ایله‌مش وبو رجانك اسعافه‌دلالت ایتمه‌سنی رشید بکدن طلب ایتمش ایسه‌ده کامل پاشا ، ایکنجی مابینجیلکه رشاد افندی زاده رشید بکی تعیین ایده‌رك ائتلاف فرقه‌سی بقایاسنك هیچ بر طلبنی اسعاف ایتمیه‌جکنی اشراب ایله‌مش‌در .

عجبا بو اشراباتی ، فرقه بقایاسی حقیله تقدیر ایده بیلدی‌می ؟ بوراسنی بك‌ده ظن ایده‌مه‌یز .

واقعا او کونه قدر « پیر سیاست » ، « وزیر محترم » کبی عنوانلرله تبجیل ایدیلان کامل پاشا ، مخالفتك قاراقونجولوسی حکمنه کیرمش ایسه‌ده فرقه بقایاسی ، ینه امیدینی کسمه‌مشدر . حواجه عاصم افندی ، سیواس مبعوث سابقی شکری افندی وسائره‌دن متشکل بر هیئت مرخصه داخلیه ناظری رشید بکك نزدینه کیده‌رك تدویر امورده مرکز عمومی ایله استشاره ایتمه‌سنی وچونکه کندیسی ، ائتلاف فرقه‌سنك داخلیه ناظری اولدیغنی سویله‌مه‌لریله رشید بك :

« بن دولت عثمانیه‌نك داخلیه ناظری‌یم ، فرقه‌کزی طانیمیورم . » جوابنی ویرمش‌در . بوندن صوکراده بعض ذواتك رشید بك نزدنده تصدیعاتی دوام ایتمش وحتی ایشیدلدیکنه کوره باش مابینجیلکدن متصرفلغه قدر اینامش ایسه‌ده آرتق کامل پاشا قابینه‌سندن بر شی قوپارمق ممکن اولمادیغی تحقق ایله‌مش‌در .

« رشید بکله مخالفت آراسنده کی مناسبات حقنده بر فکر پیدا ایدملك
زره کوملجنه‌لی اسماعیل بکك ناظره کوندردیکی شو مکتوبه بر کوز
ق کافیدر . مکتوبدن آکلاشیلاجغی اوزره کامل پاشا قابینه‌سی ،
الفته بك قنا بر نظرله باقدیغنی و ارکاننی تعقیب ایتدیردیکی کبی بو
کانده بالخاصه داخلیه ناظرینی الک شنیع برصورتله تحقیر ایدییوردی.
و مکتوبك فوطوغرافیسی کتابمزك نهایتنده مرسومدر .

***

کامل پاشا قابینه‌سی ، ائتلاف بقایاسنه اهمیت ویرمدیکی کبی ارکان
اقتدن پرنس صباح‌الدین بکله شریف پاشایه دخی بر وظیفه ومأمو-
ت تکلیف ایتمه‌مشدر .

بنابرین بوتون قوای مخالفت ، بو کره کامل پاشا قابینه‌سنه قارشی
وضعیت آلمش بولونیوردی . ائتلاف بقایاسنك حدت وانفعالی
د غایه‌یی بولدیغی شو صیرالرده صادق بك ، مشیر فؤاد پاشا وشعبان
دی‌یی تلغرافاً دعوت ایده‌رك اونلرله کوملجنه‌لی اسماعیل بصری
ر ، حواجه صبری افندی ودها بر قاچ کیشیدن عبارت بر مجلس
کل ایتمشدر .

صادق بك ، احوال جاریه حقنده مذاکره اجراسنی تکلیف
دیکی وقت ، شعبان افندی :

« هیئت اداره اعضاسنك اکثریسی موجود اولمادیغی کبی صادق
ك بیاننامه‌سی موجبنجه فرقه حالت تعطیلده بولوندیغندن مذاکره
ن اولمادیغنی ، درمیان ایله‌مشدر .

بونك اوزرینه مصاحبه حسبحال نامی آلتنده مذاکره‌یه باشلانمش
ه‌ده اسماعیل بك ، هیئت اداره اعضای ناموجوده‌سندن بر ذات حقنده

شتوم ایله قاریشیق اتهامانده بولوندیغندن فؤاد پاشا ایله شعبان افندی
غائب بر ارقداش حقنده بویله خلاف ادب تجاوزاته اصلا مساعد
ایتمه‌جکلرینی بیان ایتمه‌لریله مجرای کلام ، قابینه‌یه چویرمش در .

کوملجنه‌لی ورفقاسی ، قابینه‌یه شو ایکی ماده‌نك تبلیغ ایدیلمسنی
وقابینه موافقت ایتمدیکی حالده اسقاط اولونماسنی تکلیف ایله‌مش در

برنجی صورت : کامل پاشا قابینه‌سنك ائتلاف مرکز عمومیسیله
بعدالاستشاره ایش کورمه‌سی ،

ایکنجی صورت : فرقه ارکانندن برقاچ کیشی نك هیئت وکلایه ادخالی
بوایکی تکلیفی فؤاد پاشا ایله شعبان افندی کمال استغراب ایله تلقی ایتمشلر در

شعبان افندی :

« فرقه‌نك قابینه‌یه بوکبی تکلیفلر درمیاننه صلاحیتی اولمادیغنی
ومع مافیه بو قبیل تکلیفلرله فرقه ، علت موجودیتی وانظار ملت
قویدیغی تعهداتی اونوتمش وانکار ایله‌مش اولاجغنی درمیانله صادق
بکه متعدد بیاناتنده‌کی تعهدات ومدعیاتی اخطار ایتمش ومشیر فؤاد
ده بو بیاناتی تأیید ایله‌مشدر .

شعبان افندی ، بر آرالق ، قابینه‌یی هانکی وسائطله اسقاط ایده
جکنی صوردیغی وقت ، کوملجنه‌لی اسماعیل بك :

« قابینه‌نك موقعی او قدر چوروك‌که آتاجغم بر یومروقله محقق
ده‌ویریلیر . » جواب غریبنی ویرمش در .

نه قدر موجب عبرت بر حالت !

مخالفتك بوتون مساعیسی اولا رنکسز و مقصدسز بر قابینه‌
وصوکراده اسماعیل بکك بر اوفوروکی ایله دیکر بر قابینه‌یی رأس کار
کتیرمکدن عبارت قالمش !

حالبوکه دوشونملی که بو بریوم‌روقله دوریله‌جك قابینه ، الك مهلك
صیراده دورت دشمنله بر محاربه‌یی واضح‌خلالی متعاقب مصالحه‌یی
لحاصل مقدرات ملتی اداره‌یه مدعو ایدی !

زوللی مملکتك نه أليم ونه سوزشلی تجلیسی وارایمش !

کوملجنه‌لی اسماعیل بك ورفقاسی فکر وتکلیفلرنده اصرار
دکلرندن رئیس فؤادپاشا :

« بن بویله احتراصاته آلت اولامام ، ریاستدن استعفا ایتدم »
ش وشعبان افندی‌ده استعفا ایده‌رك هر ایکیسی‌ده بر دها مرکز
رمی‌یه آیاق آتمامشدر .

بو تاریخدن اعتباراً ائتلاف فرقه‌سنه انحلال ایتمش نظریله باقمق
روری‌در . لکن انحلال ایدن فرقه یرینه یکی بر « قومیته » ویکی
« شرکت انحصاریه » قائم اولدیغنه حکم ایله‌ملك‌ده ضروری‌در .

بو قومیته ، اسکی اهالی فرقه‌سنك ارکان مشکله‌سی اولان
کوملجنه‌لی اسماعیل وبصری بکلرله حواجه صبری افندی » نك
ـت حقیقیه‌سی آلتنده ایدی . اسکی ارقداشلرینك همان کافه‌سنی
ب ایتمش اولان صادق بك ، آرتق بوندن صوکرا یکی قومیته‌نك
ـات وترتیباتی خارجنه چیقامایه‌جق بر وضعیت احراز ایتمشدی .
قه نام مستعاری آلتنده ادامهٔ موجودیت ایدن بو یکی قومیته‌ده‌کی
خاص تالیه‌یی تعدادی بی لزوم کوریورز . یالکز شایان تعجب
برت اولان جهتی شوراسی‌که : بو اشخاص تالیه‌یی محافظه سوق
ن اسبابدن بعضیلری ، اتحادك کنج ارکانك ناظر اولماسی ، حکو-
استشاره‌یه مجبور ایتمسی ، قومیته اصوللرینه مراجعتله قانونی
ن ایله‌مه‌سی کبی شیلر ایکن شیمدی اونلر ، کامل پاشا قابینه‌سنك

کندیلریله استشاره ایتمەسنی ، اڭ کنج اعضالرندن بر قاچینڭ ناظر
اولماسنی وحتی کندی فرقەلرینڭ نظامنامەسنی بیله اهمال ایتمکی غایت
طبیعی وموافق بولیورلردی .

بوندن بزده‌کی اعتراض واحتراصات سیاسیه‌نڭ ناصل بر درجه‌یی
بولدیغنی وبزده انجق خشونت واستبدادڭ اساس روحیت اولدیغنی اکلاشیلیر.

***

آرتق بو قاریده بیلدیردیکمز کبی انحلال ایدن ائتلاف فرقه‌سی یرینه
یکی بر قومیته قائم اولمش ایسه‌ده ائتلاف نامنه آچیلان قلوبلرڭ وهله
طشره افرادینڭ بوندن خبری یوقدی .

یکی قومیته ، بوتون زمانی کامل پاشا قابینه‌سی علیهنده پروپاغاند
یاپمقله واسکی ارقداشلرینی تزییل وتشهیره اوغراشمقله وقت کچیریوردی .

هجوملرڭ اڭ شدیدی رشید بکله صالح پاشایه چوریلمشدی .
کوملجنه‌لی ورفقاسی، رشید بکڭ داخلیه ناظرلغی ، کندی سایه‌لرنده
حاصل اولمش کبی تلقی ایتمکده ایدیلر . فرقه‌نڭ پروغرامی یازلمسنده
رشید بکڭ همت ومعاونتی سبق ایتدیکندن یکی قومیته ، رشید بکی
فرقه افرادندن بری عد ایلیور وفرقه امرینه اطاعت ایتمه‌یشنی اهانت
وخیانت دییه تلقی ایدییوردی .

صالح پاشا ایله رشید بك آراسنده اوته‌دنبری مودت کامله موجود
اولدیغندن بعض مطالبڭ ترویج ایتدیرلمه‌سی ایچون صالح پاشایه رجا ولنمش ایدی
بو مطالبڭ نه‌دن عبارت اولدیغی تصریحه لزوم کورمیورز . شو
قدر دییه بیلیرزکه بو مطالبده فرقه ارکاننڭ اساس دعوا وتعهدلرینی
اونوتمش اولدقلرینی کوستر شیلر ایدی . رشید بك بو مطالبی ترویج
جهتنه کیتمیوردی . رشید بك نزدنده اعمال نفوذ اولونماسی ایچون

صالح پاشایه رجا ایدلدیکی وقت ، مشارالیهك : « فرقه‌ده ظهور ایدن برقاچ متغلب دفع ایدلمدکجه وساطت ایده میه جکی » جوابنی ویردیکی روایت اولوندی. هر جهته شامل اولان بو مختلف تجربه‌لردن صوکرا یکی قومیته کامل پاشا قابینه‌سنی اسقاط قرارینی ویرمشدر .

بویله بر قراره ، طبیعیدرکه بر فرقه قراری نظریله باقیلاماز . بر فرقه ، بر قابینه‌یی انجق وسائط قانونیه ایله اسقاط ایده بیلیر . اورطه‌ده آرتق بر « ائتلاف فرقه‌سی » موجود اولمادیغی کبی ولو سلم موجودیتی فرض اولونسه ، قابینه‌یی اسقاط ایچون وسائط قانونیه مالك دکلدی . شو حالده یکی قومیته ، قابینه‌یی اسقاط ایچون هانکی وسائطه مراجعت ایده‌جکدی ؟

زیرده ویره‌جکمز ایضاحاتدن مستبان اولاجنی اوزره یکی قومیته ، صوك دعواسنی‌ده انکار ایده‌رك اغتشاش اختلال ودها ووغربسی ضربهٔ حکومت وپرونونسیامنتو اصوللرینه مراجعت ایتمشدر .

کامل پاشا قابینه‌سی‌ده ظن اولوندیغی قدر متجانس بر قابینه دکلدی . ناظم پاشا ایله بر طرفدن کامل پاشانك ودیکر طرفدن رشید بکك آرالری اچلمش ایدی. قرق کلیسا ولوله بورغاز مغلوبیتلرندن صوکرا قابینه‌نك نظر ملتده‌کی موقعی پك زیاده کوچولمشدی . واقعا لایخطی انسان اولمایه‌جنی کبی نا مغلوب اردوده اولامازسه‌ده بزم مغلوبیتلرمزده پك فوق العاده‌لك واردی. مغلوبیتلرك اك بویوك سببی لوازم وسوقیات کبی اداره خصوصاتنك بربادلغندن عبارت اولدیغی ارتق‌هاوی و کدانك معلومی اولمشدی. چته‌جه مقاومتیله حصوله کلن حسن تبدلدن قابینه استفاده ایده‌مدی. کامل پاشا ، اندراسك عظمتی التنده ازیلمش قالمش اولدیغندن عثمانلی سیاستی اوروپالیلرك دست مروتنه تسلیم عنان ایتمکدن عبارت قالدی .

ادرنه‌نك ذخیره‌سی دوشونولیه‌رك یاپیلان متارکه‌نك‌ده سوء تأثیراتی پك بویوك اولدی. قابینه‌نك بالجمله حرکاتنده یأس کورولیوردی. کامل پاشا، بر قاچ کره ناظم پاشانی هیئت وکلادن اخراجی تصور ایتمش ایدی. حتی بونك ایچون رشید بك طرفندن مهم اولدیغی مأمول اولدقدن باشقا اوغلی سعید پاشا طرفندن پك زیاده تضییق ایدلدیکی محققدر.

ناظم پاشا، کندی حقنده‌کی تصوراتدن طبیعی خبردار ایدی. و بنه‌ پك طبیعیدرکه بو تصورلره نظر لاقیدی ایله باقامازدی. محاربه‌نك اعلان و ادا ره‌سنده‌کی مسئولیتك کیملره و نه‌کبی اسبابه تحمیل اولوناجغی بیلینه‌مز سه‌ده افکار عمومیه‌نك بوکبی احوالده نه‌قدر شدیدداورانه‌جغی معلوم ایدی.

ائتلاف فرقه‌سی، بو حالاتی نظر دقته الارق کامل پاشا قابینه‌سنی اسقاط ایچون ناظم پاشانی مقام صدارته کتیرمکی قوردی. بوراسی محققدر. لکن قابینه‌نك نه صورتله اسقاط ایدیله‌جکی حقنده‌کی پروژه‌نك تفصیلاتنه واقف دکلسه‌ك‌ده بونك یکی بر پرونونسیامنتو ایله وقوعه کله‌جکنه حکم ایچون حیلی امارات موجوددر.

کامل پاشا، حربیه ناظرینی فدا ایتمك و روم ایلی‌نك کیتمه‌سی یوزندن صوك درجه متأثر اولان افکار عمومیه‌نك دندان انتقامنه اتمق ایستیوردی. ناظم پاشاده بو تصوری عتیم براقمق ایچون ائتلافك تکلیفنی موافق بولدیغنی اکلاشیلیور.

صوك کونلرده ناظم پاشا علیهنده دوران ایتدیریلان شایعه‌لرده مشار الیهك عصبیتنی تزیید ایتمش اولاجغی شبهه‌سزدر.

ناظم پاشانك اتحاد فرقه‌سیله اویوشدیغنی روایت ایدیلیور و بر طاقم دلائل کوستریلیوردی.

یوقاری‌ده سویلدیکمز کبی محاربه‌نك ویردیکی نتیجهٔ مصالحه ایچون احتیار ایدیلن اصول، بر سوری مخادیم، اقاریب و بنده‌کانك

ن غیر استحقاق قایریلماسی وسائره کبی احوال نظر ملتده قابینه‌یی
وچولتمش ایدی . افکار عمومیه ، پك کوجه‌نیك بولونیوردی . شو
الده پرونونسیامنتو ایله موقع اقتداردن اسقاط ایدلمش فرقهٔ اتحادیه
چون زمان پك مساعددی. سرعت وفعالیتی معلوم اولان ارکان اتحادك
طل دورمدیغی عمومه شایع اولمشدی . کامل پاشا قابینه‌سی اتحاد قلو-
رینك قاپانمسی وتحریات اجراسی ایچون ولایتلره امر ویرمشدی .
بوامرك عموماً اجرا اولوندیغی واتحاد فرقه‌سنك «حکومتی موقع اقتداردن
سقاط ایچون تشبثاته کیریشدیکنی کوسترن اوراق بولوندیغی» ولایتلردن
لدیرلمکله مجلس وکلاده ارکان اتحادك تحت توقیفه آلنماسی مذاکره ایدلدیکی
شیدلدی. مسئلهٔ توقیفك صالی ویاخود چهارشنبه کونی اجراسی مذاکره
دلمشکن ولایاتدن اوراقك کلمسنه انتظاره قرار ویرلدیکی ده شایع اولدی .
دیمك که کامل پاشانك قابینه‌سی هر ایکی فرقه‌نك تحت تهدیدنده بولونیوردی.
ئتلاف منابعدن استخبار ایدلدیکنه کوره ائتلاف فرقه‌سنك ناظم پاشایی
ـدارته اصعاد ایچون یاپاجغی حرکاتك یوم وقوعی جمعه ایرتسی اولارق
ارلاشدیرلمشدی .

شو حالده اتحاد فرقه‌سی ایکی نوع تهدید التنده بولونیوردی
یسی کامل پاشا قابینه‌سنجه ارکاننك توقیفیله فرقه‌نك الغوی دیکریده
رکان ائتلافدن تشکل ایده‌جك بر قابینه طرفندن امحاسی .
تاریخك نظر نفوذ وتعمیقندن هیچ بر حادثهٔ اجتماعیه کیزلنه‌میه-
کی ایچون ائتلاف غروبنك ناظم پاشا ایله جریان ایدن مذاکراتنك
صیلاتیده بر کون میدانه چیقاجقدر . لکن شیمدیلك او وقتکی
ستانبول محافظی ممدوح پاشایه ناظم پاشانك سویلدیکی بر سوزی تکرار،
...ئله‌نك قرون صدق اولدیغی اثباته کافی‌در .

ممدوح پاشا ، حسب الوظیفه ، بر حرکت اختلالیه‌دن قورقولدیغی وبعض تدابیر عسکریه اتخاذی لزومنی حربیه ناظرینه سویلدیکی وقت ، مشار الیه برقاچ کونه قدر موقع صدارته کچه‌جکنی وقورقاجق برشی اولمادیغی جواباً سویله‌مش وممدوح پاشانك وقوعندن قورقدیغی حرکاتك کندیسنی صدارته اصعاد ایچون وقوعه کله‌جکنی ایما ایله‌مش‌در . اتحاد فرقه‌سی اوچ بش کونلك عمری قالدیغنی کورمکله سریع بر حرکتله کندینی قورتارمغه تشبث ایتمش وپنجشنبه کونی باب عالی‌یه هجوم ایده‌رك کامل پاشا قابینه‌سنك اسقاطنه ارادهٔ پادشاهی چیقمش‌در .

ایکنجی قسمك صوکی

اوچونجی قسم

نتیجه و محاکمات

کچیرمش اولدیغمز ادوار تاریخیه واشکال اداریه سببیله عثمانلی اقوامی وبالخاصه عناصر مسلمه ، انتخابات ومناقشات سیاسیه ، تقدیر وظائف وتشبث کبی مشروطی بر حکومتده برمات ایچون الزم اولان احوال واوصافدن محروم ایدی حقیقت حالدن واحتیاجات حقیقیه‌دن زیاده نجیب بر خیالك افتاده‌سی اولان کنجلرك مشروطیته پك نهائی بر شکل ویرمه‌لری ، اجتماعی وسیاسی نقصانلرمزك پك واضح برصورتله میدانه چیقماسنه سبب اولدی . زوالی ملت ، ادوار استبدادیه‌ده بر غلط تاریخ کوستره‌جك شکلده واسیر حالنده یاشامش ایدی . دور مشروطیتده عامهٔ ملتك تربیه‌سی وطریق ترقی وتعالی‌یه سوقی ، متنور صایلان شبان وطنك وظیفه‌سی ایدی . لکن بو کنجلر ، تربیهٔ ملت کبی نجیب و عالی بر مقصدك حصولی « فداکارلق واستغنای ذوق وسفاهت سایه‌سنده اولابیله‌جکنی » تقدیر ایده‌مدی . متنور صایلان صنف ، الك ناچیز فردندن اعتباراً ، راحت

وذوق ثروت وسفاهت آرقه‌سنده قوشمغه باشلادی. و بو املك استحصالی ایچون‌ده یالکز بر چاره بولدی: اسکیسی کبی خزینهٔ ملتدن استفاده! واسطهٔ استحصال‌ده «سیاست» اولدی. موافقت ومخالفت، هرنه وقت تحلیل وتنقید اولونورسه، نتیجه‌ده قالان کیفیتك «حرص و طمع» دن عبارت اولدیغی کورولیر. حریص و طماع اولمایانلر کورولمش ایسه‌ده اونلری‌ده ارباب احتراص، درلو جریانلره سوق ایتدی.

هر متنورك آغزندن یالدیزلی جمله‌لر چیقارکن زبان باطنی «پاره وذوق!» دیه باغیریوردی. اوته‌دن بری مطاوعت وتبعیته الیشمش اولان عامهٔ ملت، سفالت واحتیاج ایچنده یووارلاندقجه، سلامتی کندیسنه ایدیلن تلقیناته اتباعده ظن ایلیوردی. نه اشخاص ونه‌ده افکاری محاکمه ایده‌میوردی. شوراسی‌ده وارکه: بزده نه اشخاص ونه‌ده افکارك «قیمت» ی هنوز تعین ایده‌مه‌مش اولدیغندن ملتجه میدان سیاستده دونن نظریه‌لره ملتجه اتباعدن باشقا چاره یوقدی.

احتیاج وسفالت، عمومی ایدی. بوکا قارشی سعی وغیرت، اتحاد واخوت سلاحلریله مجهزاً اوغراشمق لازم کلیورکن هرکس نظرینی ینه حزبنه‌یه جویردی. احتراص وطمع اویله بر درجه تعمیم ایتدی‌که بوندن کویلیلرمز بیله مصون قالامادی. متنورصنفمز، تاریخمزی اونوتدی. بزه قارشی انظار احتراص دیکمش براوروپاواونك مقدمهٔ الجیشی اولارق بالقان حکومتلری بولوندیغی خاطرلایان اولمادی.

آلتی عصرلق بر جدالك هنوز حل وفصل اولونمادیغی وبونك ایهمزده حلی آنجق فضائل واتحاد ایله ممکن اولاجغنی‌ده اونوتدق. ارباب حکومت، برچوق خطالر ایتمشلردی. بوراسی قابل انکار اولمادقدن ماعداذاتاً محطیلرده‌بوکون خطیأت واقعه‌یی اعتراف ایله ادارهٔ مملکت ایچون دهامفید یوللر آرایورلر. لکن ارباب مخالفت نه‌یاپدی؟ عجبا اونلر، سیاسی رقیبلرینه عطف ایتدکلری خطالردن مصون

قالابیلدیلر ووظیفه‌لرینی حقیله یاپه‌بیلدیلرمی ؟

سلامت ملیه نامنه اعترافه مجبورزکه ارباب مخالفت‌ده رقیبلرینه عطف ایتدکلری کیفیاته دوشدیلر .

مخالفت، آزبرزمانده معادات شکلنی آلدی . ملت، یکدیگرینی اك شنیع فضایحله اتهام ایدن ایکی قسمه آیریلدی . مع التأسف بو حالت اردویه‌ده سرایت ایتدی . اك صوکی مسئله اویله بر شکل آلدی که مخالفت ، رقیبلرینی «هرچه باد آباد» محو ایتمك املنه دوشدی . بو کاقارشی فرقهٔ حاکمه‌نك ده «هرچه باد آباد» محافظهٔ موقعه اوغراشمه‌سی پك طبیعی ایدی .

بوراده شایان دقت ایکی نقطه واردر . مخالفتك غایه‌سی ارباب حکومتی اعتراضات وتنویراتیله ایقاظدن وافکار عمومیه‌یی حقیقت احوالدن خبردار ایتمکدن عبارت اولوب «بهمه حال» موقع اقتداره کچمك مسئله‌سی ، ایکنجی بر مسئله‌در . مشروطی مملکتلرده بر فرقه‌نك اوزون مدت موقع اقتدارده قالدیغی وفرقهٔ مخالفه‌نك اوزون مجاهداتدن صوکرا افکار عمومیه‌یی قازانه‌بیلدیکی کورولمکده‌در .

مخالفت ، اسباب موجبهٔ مخالفتی دائره‌سنده قالمغه مجبوردر . بو اسبابك خارجنه چیقدیغی کون قوت ومشروعیتنی غیب ایدر . قوللانیله‌جق وسائطه کلنجه : حکومات مشروطه‌ده وسائط مخالفت معین‌در . بو وسائط خارجنده‌کی واسطه‌لر ، اختلال وفوضا شکللریدرکه اونی اختیار ایدن بر فرقه ، آرتق شکل سیاسیسنی غیب ایتمش وبر جمعیت سیاسیه شکلنی آلمش صاییلیر .

مخالفت ، ارناودلق اختلالنی تشویق وترغیب ایتمکله مصلح وسیاسی شکلنی غیب ایتمش وعادتا بر اختلال قومیته‌سی حالنی آلمش ایدی . بر «پرونونسیامنتو» ایله فرقهٔ حاکمه موقع اقتداردن اسقاط ایدیلدی . بو «الحق لمن غلب» دستورینك قبول واعلانی ایدی .

شو حالده هرحالده كه اختلال قومیته‌سی فضله بر قوت كوسته‌ریرسه ، موقع اقتداره اوكجه‌جك دیمكدی .

عجبا بویله بر نظریه ایله اجرای حكومت اولا بیلیرمی ایدی ؟ بیك كره حایر .

حالت طبیعیه‌سنده اولان بر مملكتده بیله بو اصوللر ایله بر حكومت تأسیسی ممكن دكل ایكن بزم كبی قوی رقیبلرله مخاط، اقتصادیاتی صفره اینمش ، اجتماعیتی برباد بر جامعه‌ده اصلا ممكن اولامازدی .

حكومت اتحادیه‌نك سقوطی، مخالفتك غلبه‌سی صایلامق لازم كلیوردی. حالبوكه مخالفت نامنه رأس كاره كچنلرك الك بویوك دشمنی ینه مخالفلر اولدی .

سیاستك بوتون غایه‌سی «انتقام» و «محافظهٔ شخصیت» درجه‌سنی بولدقدن صوكرا نتیجه‌نك بر اضمحلال اولاجغی شبهه‌سز ایدی .

مخالفتك غایهٔ مساعیسنده رأس كاره هیچ بر فرقهٔ سیاسیه‌یی تمثیل ایتمه‌ین ومشروطیت قواعدنجه هیچ بر تملی اولمایان قابینه‌لر كلدی .

ائتلاف فرقه‌سنه آرتق بر وظیفه ترتب ایدیوردی . اوده قابینه‌یی رسماً افكارله برابر وسائط قانونیه دائره‌سنده اوكا قارشی ده اجرای مخالفت ایتمك . فرقه بویله یاپه‌دی . نظر عمومده قابینه ، بر ائتلاف قابینه‌سی ایدی. حالبوكه آرتق فرقه‌لقدن قومیته حالنه دوشمش اولان ائتلاف، عمومی ارشاد وقابینه‌یه رسماً مخالفت ایده‌جك یرده ، وسائط اختلالیه وانتریقه‌لرله قابینه‌لری اسقاطه چالیشدی . بریني اسقاطه موفق اولدی ایكنجیسنده‌ده سقوط خیاله دوچار اولدیغندن اونی ده اسقاطه چالیشدی احتمال كه موفق ده اولاجقدی . لكن وقوعات بوكا مساعده ایتمدی .

بوتون بو كشمكشلردن حاصل اولان نتیجه، قوجه روم ایلی نك كیتمه‌سی اولدی. عجبا اضمحلال وسوء سیاستك مسئولیتی كیملره یوكله‌دیله‌جك ؟

واقعا اسباب اضمحلال بر دكل ، بك چوقدر كه بونلرك بر چوغی تاریخك ویردیكی وضعیتدن، جامعهٔ عثمانیه‌نك احوال عمومیه‌سندن

وادارەدەكی نقصانلردن منبعثدر . لكن الڭ مهم ونهائی سببلری ، رأس كاردە بولونان قابینەنك سوء ادارە وسیاستە ویرمك بدیهی وطبیعیدر . اتحاد فرقەسی : اكر حكومت وارد و ماكینەسی بزم ألمزدە اولسەیدی ، یا هیچ محاربە ایتمز ویاخود بو صورتلە مغلوب اولمازدق . زیرا دورت سنەدر بو ماكنەیی بز تدویر ایتدیكمزدن فوائد ونواقصنی بیلیوردق » دیمك حقندە مالكدر . بو دعوا ، احتمالات وممكناتدن اولدیغی ایچون كیمسە تكذیب ایدەمز .

بر كرە دها تكرار ایدەلم كە : مقصدمز ، فرقۂ حاكمە هیچ بر خطا ایتمدی ، هرنە یاپدیسە ، اعلا یاپدی » دیمك دكلدر . لكن بر حقیقتدر كە اوكا بو خطالری ، فرقۂ مخالفەنك شكل مخالفتی یاپدیردی . بر فرقە ، اعدام ایلە اقتدار آراسندە تخییر ایدلدیكی تقدیردە ، یاشامغی ترجیح ایدەجكی طبیعیدر . مخالفت ، فرقۂ حاكمەیە حق حیات ویرمیوردی . فرقۂ مخالفە ، محیط مشروعدن خارجە چیقدیغی ایچون هیچ برشیئە موفق اولامادقدن ماعدا برچوق وطنداشلكدە راحت وسعادتنك سلبنە سبب اولدی . والڭ صوكی برشركت انحصاریە شكلندە افلاس ایتدی .

بو حقیقتی ، فرقەیە منسوب اولمق دعواسیلە حالا ادارۂ كلام ایدن اركانك آكلاماسی لازم كلیركن بونك عكسی كورولیور .

بزم فكرمزجە بوكون حكومت اتحادیەنك ادارەسنە مخالفت ایدن وطنداشلر وارسەدە آزتق برائتلاف فرقەسی یوقدر . زیرا بو فرقە داغیلمش وافلاس ایتمشدر . حالبوكە بعض اركانی فرقە نامنە ایمپراطورلرە تلغراف چكمك كبی یكی غرابتلر كوستریور . عجبا فرقە نامنە بویلە برحركتە حقلری وارمیدر :

باشدە رئیس فؤاد پاشا اولدیغی حالدە فرقەنك مجلس ادارەسی اعضاسنك همان اكثریسی مستعفیدر . یكیدن برقونغرە یاپیلارق یكی برهیئت ادارە انتخاب اولونمادیغندن حال حاضردە اركان مبحوثەنك فرقە نامنە حركتلری اصلا مشروع اولاماز . اكر فرقە ، برقاچ مؤسسك برنوع چفتلكی نمالی ایسە باشقا .

بو کون بر ائتلاف فرقه‌سی بو قدر و مخالفتك آلدیغی شکل افلاس ایتمش‌در. فرقهٔ حاکمه، اسکیسنه نسبتله مساعد و صالح بر شکل آلمغه اوغراشیور. مخالفتك ده بوکونکی وضعیت ملیه ایله متناسب بر شکل آلماسی لازمدر.

بالخاصه تورکلر، آرتق کوزلرینی آچمالیدرلر. مخالفتك معادات شکلنه کیرمه‌سندن یورغانك یاریسی کیتدی. اکر موافقت و مخالفت ینه اسکی شکلنده دوام ایدرده تورکلر، بو دفعه‌ده یورغانك بر ربعی و بلکه جمله‌سی تماماً الدن چیقاجقدر.

ارناود، بولغار، روم فرقهٔ ملیه‌لرینك حرکات واقعه‌لرینی متعاقب عرب ملی فرقه‌سی میدان فعالیته آتیلدی. واقعا فرقهٔ مذکوره‌نك بوکونکی مدعیاتی اتحاد عثمانی داخلنده اصلاحات و عدم مرکزیت ایسته‌مکدن عبارت ایسه‌ده بز تورکلر ینه یکدیکریمزی الك شنیع ردائتلرله اتهام ایتمکده، عداوتلر ایچنده یوزمکده و ایشلرمزی یوز اوستی بر اقمقده دوام ایدرده اصلاح آمال و عمل ایتمزسه‌ك، عربلرك ده دعوا و نظریه‌سی ده کیشیر.

فرقهٔ حاکمه‌دن «ماضی‌یه عطف نظر دقیق و حالی حقیله تدقیق، مسامحه و مروت، انصاف و عدالت ایسترز.» مخالفلردن‌ده «حقایق احوالی آکلامالرینی مخلفته سیاسی و فنی بر شکل ویرمه‌لرینی، سویهٔ ملیه‌یی اونوتمامالرینی و بالخاصه زمانك نزاکت و احتیاجنی کوز اوکندن قاچیرمایه‌رق سلامت وطنی اقصای امل ایدینمه‌لرینی طلب ایده‌رز.»

لکن بوتون وطنداشلرمزك نظر محاکمه‌سنه قویمق ایسته‌دیکمز خصوصاتدن بری‌ده «عمومی و ملی» بر متارکه‌نك لزومیدر. اکر شخصیاته و منفعت خصوصیه‌یه منافع ملیه‌یی ترجیح ایدیورسه‌قده، حالا تأمین موجودیت و استقبال ایده‌مدیکمز شو هنکامده تفرقه‌یه ختام ویرمه‌مز و قوهٔ نامیه‌مزی تخصیص موجودیته صرف ایتمه‌مز ایجاب ایدر. عکسی تقدیرده تورکلك محو و مضمحل قالاجق و تورکیایی کندی اولادلری اولدورمش اولاجقدر.

توركلر ایچون بالخاصه بوكون ترتب ایدن وظیفه پك بویوكدر . بوكونجای بحث اولان توركلكك استقبالی ودهادوغریسی حیات ومماتی در.

توركلر ، آلتی یوز سنه‌در، حدود اسلامی قوجه اوروپایه‌قارشی مدافعه ایتدیلر . تاریخه بر كوز آتارسه‌ق ، كوریرزكه : نوراسلام صلاح‌الدین ایوبی ، اوروپادن اسلام مدنیتنه دوغری آقین ایدن یوزبیكلرله اهل صلیب وحشیلرینی پریشان ایله‌مش ووطن اسلامی‌یی پامال وحشت وتعصب اولمقدن قورتارمش ایدی .

اوندن بر مدت صوكرا بو وظیفه‌یی توركلر ایفا ایتدی . وطن اسلامی‌یی مدافعه ایتدكدن ماعدا دها نیجه نیجه ممالكی بو وطنه الحاق ایتدیلر . اوروپا ، نیجه عصرلر مرارت مغلوبیتی طاتدی . شیمدی یزدن بو مرارتلرك انتقامی آلیمق ایسته‌نیلیور .

« ویانه » بلدیه‌رئیسی ، برسنه اول ایراد ایتدیكی برنطقده ، توركلر حقنده اهل صلیبك نه‌دوشوندیكنی‌پك آچیق برصورتده آكلاتمشدی .

غازی مختار قابینه‌سی زماننده اعلان ایدیلوب كامل پاشا قابینه‌سی زماننده دوام ایدن مشئوم محاربه‌ده ، همان بوتون اوروپالیلر ، توركلرك انهزامندن حس ایتدكلری مكروه نشئه‌یی صاقلامغه بیله لزوم كورمدیلر . تعصب وعداوته ، انتقام ووحشته ، انسانیتی ودساتیر مدنیتی فدا ایتدیلر . ملیونلرله توركك ، بولغارلرك جنوار پنچه‌لرندن دها بیرتیجی كیرلی پنچه‌لرینه دوشمه‌سنی آلقیشلادیلر .

نهایت اولان اولدی ، بیتن بیتدی . تاریخ دیه‌جكدركه : توركلرك اضمحلالی ، ینه توركلرك فضائل تعاون واخوتی ، مزایای وداد واتحادی غیب ایتمه‌لرندن ویكدیكرینك كوزینی چیقارارق داخلی وخارجی عوامل تفرقه‌یه فرصت وقوت ویرمه‌لرندن ایلری كلمشدر . »

توركلر شوراسنی‌ده كوره‌ملی‌درلركه : عناصر عثمانیه‌دن هر برینك

بر سبب وحكمت تحتنده دول معظمه ایچنده دوستلری وحامیلری وار . ایشته وقوعات میدانده .

اوستریا وایتالیا ، ارناودلری حمایه ایتدی . ارناودلق ، صربلو ویونانلیلر طرفندن استیلا ایدلمشكن بو ایكی دولت ، ارناودلغك استقلالی ایچون اصرار ایتدی وموفق اولدی . فرانسزلرسوریه‌ده انكلیزلر عراقده ، روسلر ولایات شرقیه‌ده عین صورتله حمایه‌وتودد دعواسنده . یالكز ویالكز توركلرك دوستی وحامیسی یوق . ادرنه ولایتی اهالیسنك لااقل ثلثانی تورك وبر ثلثه یقینی روم ایكن اورالرك بولغارلره تركی ایچون دول معظمه‌دن بر طاقملرینك اصراری كوسته‌ریبوركه توركلرك دوستی اولمادیغی كبی توركلره قارشی اوروپالیلر نزدنده عدالت وانسانیت كبی كلمه‌لرك معناسی‌ده یوق .

عناصر مملكتدن دوستلق بكله‌یه‌بیلیرز ، لكن كندی كندینك دوستی اولمایانك ، باشقالری دوستی اولورمی ؟ بز توركلر ، كندی كندمزی عالم نظرنده اك شنیع ردائتلرله تشهیر وتزییل ایدركن باشقالرندن دها ایی معامله بكله‌مكه حقمز اولابیلیرمی ؟ دورت سنه‌در ، یاپدقلرمزك هپ كندی علیهمزه چیقدیغی بوكون آرتق ثابت اولدی . اجرای حكومتده مهارت وعدالت كوستره‌مدیكمز كبی حكومتی ایقاظ وظیفه‌سی اولان مخالفتده دخی برباد بر صورتله حركت ایتدك . احتمالكه توركلر ، بو آجیقلی وقوعات سرزدهٔ ظهور اولونجه‌یه قدر معذور طوتولابیلیردی . لكن بوكون احوالك آلدیغی شكل اوقدر آجیقدركه آرتق‌ اك ناچیز فردیمز بیله ادامهٔ غفلتده معذورطوتولاماز .

بوكون موجودیت ملیه‌مزی مدافعه ومحافظه ایچون اخوت وتوحید امله محتاجز . توركلك جان چكیشیركن فلان بكك ناظرلغی وفلان افندینك رفاه وسعادتی عشقنه مخالفت اجراسنه قالقیشمق ، اسم ویریله‌میه‌جك بر حركتدر . ایشته ارناودلق مستقل اولدی كیتدی

ماکدونیاده کیتدی. لکن بز ینه اولکی کبی حرکتده دوام ایدرسه‌ك سوریه و عراق وولایات شرقیه‌ده کیده‌جکدر .

*
* *

فرقهٔ اتحادیه «مرکزیت» طرفداری ایدی، و کندیسنه خاص بر طرز سیاستی وارایدی . احوال اخیره ، بو طرزده تبدلات اجراسنی ایجاب ایتدی. کوزیبورزکه حکومت وارکان فرقه، بو خصوصی تقدیرایدییور .

امید ایدرمکه سیاست عمومیه واداریه‌مز ، زمان واحتیاجات حقیقیه ایله متناسب بر شکل آلیر .

لکن مخالفتی اداره املنده اولان وطنداشلرمزك طرز سیاستنده اسکی شکلك دوام ایتدیکنی کمال تأسفله کورییور وطنداشلرمزی ایقاظ ایتمك ایسته‌یورز .

غیر متجانس اشخاصدن مرکب وافکار اوزه‌رینه تشکل ایتمه‌ین فرقه‌لردن هیچ بر نتیجه چیقمایه‌جغنی مخالفتك آلدیغی اشکال اخیره اثبات ایتمشدی . بو قدر الیم تجربه وفجیعه‌لره رغماً ینه اسکی خطالر تکرار ایدیلیور. ائتلاف فرقه‌سنك پارسده بولونان بقایاسی، بوکره‌ده شریف پاشانك ریاستی ، کوملجنه‌لی اسماعیل بکله صادق بکك ریاست ثانیه‌سی آلتنده وینه ائتلاف عنوانیله یکی بر فرقه تشکیل ایتدیلر .

بو یکی فرقه‌نك اجرا آت اولیه‌سندن بریسی ، عثمانلی حکومتی تربیه ایچون روسیه چارینه ، انکلتره قرالنه وفرانسه رئیس جمهورینه تلغراف چکمك ودولایسیله مداخله‌لرینی طلب ایتمك اولدی . جرائد اجنبیه‌یه ویردکاری اعلانده : توركیاده حکمفرما اولان ظلم واستبداد ، مخالفته امکان براقمدیغی ایچون فرقهٔ حاکمه‌نك قربانلرینی اطرافه طوپلامش اولان ائتلاف حریت فرقه‌سنك پارسده تأسیس مرکز ایتدیکی » بیلدیریلیوردی . عجبا حکومت عثمانیه‌نك بوتون اوروپا مداخله وتذلیلاتنه قارشی کوکس ویردیکی وطن مغصوبدن اك

مقدس بر جزوینی قورتارمغه اوغراشـدیغی شو صیرالرده ، مخالفت
نامنه یاپیلان شو معامله‌لر ، حمیت وحتی سیاستله تردیف ایدیله بیلیرمی ؟
بز ، مخالفته خدمت ومعاونت ایتمش اولمق صفت وحیثیتیله ووطن
وملیت نامنه ، بو حرکتلری بوتون روحمزله تقبیح وپروتستو ایدرز .
وصانیرزکه مخالفین ایچنده نه قدر ارباب صفوت وصمیمیت وارسه ،
بزمله برابردر . بو کونکی وضعیت ملیه‌مز ، جمله‌مزی حکومت
حاضره‌یه بر « عثمانلی حکومتی » نظریله باقمغی امر ایدییور .
بر چوق کیمسه‌لرك حکومت حاضره ارکانیله کوروله‌جك حسابی
اولابیلیر . لکن بو کونکی وضعیته کوره بو حسابلری رؤیته قالقیشمق
وحکومتك اوروپایه قارشی اولان موقع نازکندن استفاده‌یه اوغراشمق
وداخلده‌کی سفالت وخرابی‌نك بونلره مساعد اولمادیغنی اکلامامق ،
طن ایده‌رزکه اغراض وآمال خصوصیه‌یی موجودیت ملیه‌یه تقدیم ایتمك در.
بو قبیل حرکاتك نه درجه سـوء تأثیرات ایقاع ایتدیکنی افهام
ایچون بر مثال عرض ایده‌جکز .
مطالعه ایتدیکمز جرائد عربیه‌ده اوقودق که : وحدت عثمانیه‌نك
ك صمیمی طرفدارلرندن میر شکیب رسـلان ، پارسـده قونغره
عقد ایدن سوریه وجوهنی تنقید ایتمش وباخصـوص رجال حکومت
حقنده‌کی هجوملری تقبیح ایله‌مش ایدی . عرب حرکاتی رؤساسندن
ری میر رسلانه شو یولده جواب وریرور :
« أليس مرادبك الذی كان من زعماء الاحرار فی زمن عبدالحميد
هو الذی كتب سنه (١٣١٤ هـ) فی جريدة المؤيد بلزوم انشاء مجلس
الامة يرأسه بطريرك الارمن او الروم ويكون تحت سيطرة سـفراء
الدول وحمايتهم فی الاستانة وقد نا قشه صـاحب المؤيد فی هذا الرأی
وكان اول من انشق عن جمعيته بسبب هذا التصريح هم اعضاؤها من
العرب فی دمشق وأنا منهم »

« فما قول حضرة الامير الغربى الغيور على دولة الترك أ كثر من الاتراك أنفسهم بهذا التصريح الصريح الذى لم يكن لعربى من اللامركزيين ان يقوله قط بل ماقول حضرته فيما نشرته جريدتنا طنين وتصوير افكار فى الاسبوع الماضى تعليقاً على تلغراف لاحد زعماء الاتراك أرسله الى دول اوروبا بالمعنى نفسه . أسيقول ان هؤلاء الاتراك كلهم من الخائنين لدولتهم التركية واذا قال ذلك لماذا هو يطلب من العرب اخلاصاً ا كثر من اخلاص الاتراك » [الاهرام ١٠٧٦٠]

بو جوابى ويرن ذات على الاطلاق تورك وعثمانلى دشمنى دكلدر. بويله ايكن بر معارضنه قارشى احتجاج صددنده مرادبكك بر وقتكى نشرياتى وصادق بكك روسيه ايمپراطورينه مراجعتى اوكه سورەرك صوريور :

« تورك حكومتى ايچون عربلردن ، توركلردن زيادەمى صدق وارتباط بكلەنيور . تورك رؤساسندن صادق بك ، تورك حكومتى عليهنده روسيه ايمپراطورينه مراجعت ايتمشكن عربلرك پارسدەقونغره تشكيلى نەدن چوق كورولیور ؟ »

دوست دینيلەجك ذوات بيله تورك عنصرينه منسوب رؤساى سياستك اقوال واعمالنى حكومتى تصغير وتذليل ايچون حجت طوتارسه اغيارك اولويتله حجت طوتاجغى شبهەسزدر .

مملكتى ، اضمحلالدن قورتارامازسەق نه فرقەلرك ، نه موافقتلرك ونەده مخالفتلرك معناسى قالماز . مملكت اجنبى استيلاسى آلتنه دوشرسه ناظر ومابينجى اولمق احتمالى ده قالماز . بناءبرين يالكز حميت ومملكت نامنه دكل حتى كندى منفعت واحتراصلرمز نامنه بيله براز دها ايى دوشونمەمز وسياستى چوجوق اويونجاغى ظن ايتمەمەمز لازمدر . اعتقادندەيز .

ومن الله توفيق

صوك

سابقه بلچیقه کابینه‌سنده فدوسی تبعوفی پستیده‌که (شو سطرده داخلدرلر)

حقیقت واستاذ فرقه‌سی اعضاسندن ساحق الله بولیکم هانکی مناسبتله عدل واحکام نامیله بر استقلال قومیته‌سی وار، [illegible] قدر کیدیور» یولنده بر هزیانده حرف ایتمشسك !

بومناسبتله تحقیق اکلامه اولدم ، آره‌ده مسافرت ایتدیکم و بعدما التزاماً اقامته قرارلشدیردیکم بك اوغلنده ادمی کلیسا سی سوقاغنده‌کی خانه‌یه سپاهلی لوندره بر کسه

مجهول الاحوال دصفت استنطاقده [illegible] بعده آشنا [illegible] کیردیکی واصحابه بولنان [illegible]

حضورنده سؤاللر (ایراد ایدرك) [illegible] قارشوسنده [illegible] دخی جانب [illegible] دولتشمدیه

وضع ومحرم اولمسی لازمکلدیکنه [illegible] خبردار اولدیغنی ایشتدیکم :

زمانه حیرت ایتمه [illegible] کورلشدم . شمدی ایش تماماً اکلاشمه بولیورم

(ان مقصود نقدر مشروع [illegible] قانونیسیله [illegible] متولد)

ارکان [illegible] ترقیمنده نسوانی عالم اولدینه [illegible] الله [illegible]

(طرز مقصود قانونیده)

باش [illegible] دیوانه حرب عرفی طرفندن رفع وازاله ایدیلدیه بلدیه ترتیبی [illegible]

بر داخله ناظرینك عز ووقار قانونیه احترامی انجق بو شکلده اوله بیلور دیورم .

برکره شونده [illegible] لازمکلدیکنه : بو هزیانی مقام [illegible]

[illegible] ؛ هرانده اولدیغنی بولنده ده اوتا [illegible] ایجاب ایدن [illegible]

[illegible] .

[illegible] ؛ سنه [illegible] بیاننده [illegible] ایده بوم [illegible] !

بر نقطه نظردن حقیقت اصولیله تشکیلاتنده مشغول اولدم و قورتولدم . سنه ، برقاچ آیلقی

آشیندیرلدیکی حرب و اختلالده — شرایط اتحادی متعاقبه — فرار و اعتزال

ایدنلر بیطرفلغی اعلان و ائتلافه تقدیم ایله بر منفعت وقایه‌سی ترمله گوره مدیکی حقیقتده

اوقتده ارباب نفوذی منسوبانک [illegible] مسئله قاعده‌سنه دوام ایتدیکی

نظرده ده ؛ اتحاد و ترقینک قوی و شدید تحکمی علیهنه ترشیاته قیام ایتمه

ذقومه‌یتن سوقیله بنده خلیفه ، آشکار بنده قورتولمه چالشدم .

بو حقیقت عامه‌نک معلومیدر ، اوقدر ده بر شئ بر قوتده عنوان ایجابنه کم ، سنک کبی

عاجز واقف ایستم ؟ نجیبه بر ناظرده قورتولدیده حکومت ایانه جبه بر ...

تمامه نفوذنه ایچنه قدر سویلمکده حدود اثر سلطه .

قدر نظرده هیچ مصاب اولمدیغم بر مرصوداسی اوده حقوقدر .

ثانیاً ؛ بو نظریاته مقام حقیقتده چارقه ایتسه‌ك وظیفه سزلك ایتمشسکز ؟

ناموسی بر تشریعه ادعی یا هیچ بر دها یاپار ، نیابتده ایتمز . فی الحقیقه

بویله بر مصدر بر اصول تشقیقیسی دارسه دنیم اوده واقف بولنمغم قناعتکارشده

وظیفه‌ی طرفینه قانونی بالمراجعه دها بنی درد سته ایندیرملك قناعتی بوجهه

قانونده اثبات ایلکدر . لیوقه اعلاده اشاده هم حکومت ایاتده

هم ده احرار ضابطه‌یه دا سه نقطه نظرده ناموسسزلقه قالور .

ثم مضطفی وجهه بر ادعاسنه که ؛ بر جرم ایله تحت ظن الدیغی آنده

ذات معالیلری اداره مأموره داخلیه ناظری !

لطفاً اعیاده ایلیورسڭ ! [redacted]

[redacted] [redacted]

حاکمهٔ کلام اوله‌رق شونده‌ده عادده ایدیم : بعض ستوحره یپلمه‌لم

ایشلرله، از جمله قدسی مسئله سیله، قدسده کی قواترلری، وثائقی

جمع و تلفیقه و تدارک ایله مشغولم . شو حالده شمدیلک ضعفی برا خنقلك قوتنه‌سنه

چالشمغه دقت بیلمم . انشاءالله عن‌قریب ثمرهٔ مساعیم اولاجق معلوماته

وجوه قواتی مطبوعاتده امضا ایله نشرا ایتدیکده مشغولیت اهمیت

حمده حسنی ... و تقدیم ایدرمیشتم

حریت و ائتلاف فرقه‌سی رئیس ثانیسی

کوملجنه‌لی

[signature]

[redacted]

مسئله‌جه اجراجاه تکلیفات ۱۵ - ۱٦

شهزاده باشنده حریت و ائتلاف مرکز عمومی دائره‌سی

بعض اوطه‌سنده تبرقاتیله هوارده ارض کلیسا سرقاتی

علادم اولمق . عماره

الحاصل حتى اياديمى اعتذارده قالانه متمكن ايله عائله دللرده

و تعلقاتمده صحت فقرالليفى متعاقب بو قدر سبب قدر اوزنده

بر سياحته مجبور بنده كم

بشریتك فخر ابدیسی
نبیمزی بیله‌لم

یاقینده میدان انتشاره وضع ایدیله‌جك اولان اشبو اثر حكمت مطبعه‌سیله عموم كتابجیلرده ایكی غروش فیأتله صاتیله‌جقدر

3 1761 06981676 7

Aḥmed Ḥilmī, Şehbenderzāde
Muḥālefetin iflāsī

DR
584
A36